

1.

Láthatár

Nemcsak szakma, hitbéli útmutatás is

6.

Szülői szemmel

Szegény iskolás gyerek anyukájának panaszai – Albert Antal Orsolya írása

8.

Diákszemmel

„Remélem, hogy öt-nyolc osztályban végig így teljesül minden kívánságom” – A sepsiszentgyörgyi Mikes Kelemen Líceum ötödik osztályosainak véleménye

22.

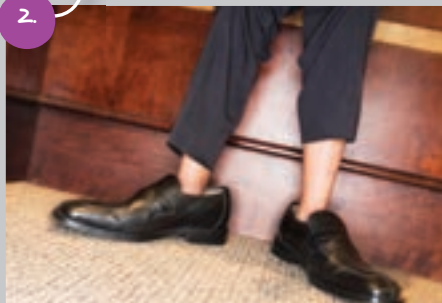
Láthatár

Az aradi születésű Stefan W. Hell az egyik kémiai Nobel-díjas – Kiss Judit írása

23.

Hivatal

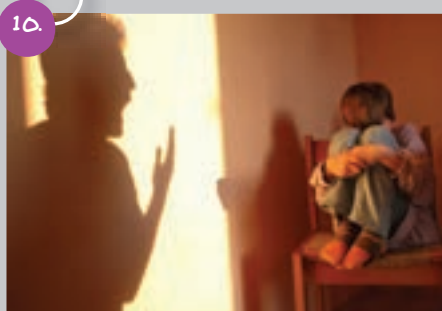
2.

Lélekjelenlét

Bizalom, megerősítés – a kamaszhoz vezető út – Bíró Blanka írása

10.

Térkép

A verbális erőszak is erőszak – Kiss Judit írása

16.

Diákszemmel

Utazás Európába – etnikai nyári tábor – Szekeres Ilma beszámolója

4.

Óvoda

Mérjünk vagy mérlegeljünk? – Cserei Izabella írása

14.

Láthatár

S zeng –, ugye zeng, ugye zeng a szíved? – avagy a féjszbuks és a memoriter fontosságáról – Fóris-Ferenczi Rita írása

18.

Tanterem

Másfél évtizede a sérült gyerekekért – hiánypótló intézmény Nagyváradon – Ozsváth Judit írása

12.

Városba költöztetett falu Csíkszeredában

2014.
10.
SZÁM

MAGYAR KÖZOKTATÁS

ROMÁNIAI MAGYAR OKTATÁSI FIGYELŐ

2014. OKTÓBER • 10. SZÁM

Fotó • Mihály László

ISSN 2065-9725

- Tanárszemmel • Diákszemmel • Szülői szemmel • Lélekjelenlét •
- Tanterem • Láthatár • Óvoda • Fotóriport • Hivatalos •
- Iskola és kultúra • Pályáz(z)atok • Magánterület • Térkép •

Fotó • Bró István

Egy évre
csak
42 lej

Magyar Közoktatás

megrendelés a 2014–2015-ös tanévre:
m k o @ c o m m u n i t a s . r o

Kedves pedagógusok, jövődóbeli szerzők!

ROMÁNIAI MAGYAR OKTATÁSI FIGYELŐ

A Communitas Alapítvány által kiadott *Magyar Közoktatás* együtt szerkesztjük az olvasókkal, sok figyelemfelkeltő, gondolatébresztő írást kapunk pedagógusoktól, szülőktől egyaránt. Továbbra is helyet szeretnénk adni a lap hasábjain a pedagógusok, oktatási szakemberek, szülők és diákok konstruktív véleményének, az oktatást érintő problémák felvázolásának és természetesen a megoldáskeresésnek.

Kérjük, írjanak véleményanyagot a következő témákban:

- **Tantárgyam és diákjaim – sikerélmények és buktatók az oktatásban**
- **Az információátadástól a kreativitásra nevelésig**

Várjuk írásait az mko@communitas.ro e-mail címre.

Eredményes munkát és kitartást kívánunk!

A Magyar Közoktatás szerkesztősége

www.communitas.ro

Megrendeléseiket az mko@communitas.ro e-mail címen, a 0264-44-14-01-es telefonszámon vagy postán fogadjuk.

Címünk: Redacția *Magyar Közoktatás*, Fundația Communitas, Str. Republicii nr. 60., 400489 Cluj-Napoca, jud. Cluj
Nr. cont.: RO61RNCB0106026613610006 deschis la Banca Comercială Română Cluj-Napoca
Adóazonosító szám (Cod fiscal): 10411135

A havilapot postai úton vagy a megyei tanfelügyelőségeken keresztül juttatjuk el Önhöz. A lap ellenértékét postai utalvánnyal vagy banki átutalással kérjük a fenti bankszámlaszámra utalni. A megrendelés bármelyik formája (szelvény, telefon, e-mail) csak az átutalási bizonylat számával együtt érvényes. (Az átutalási bizonylaton szerepeljen a megrendelő neve és a kifizetés jogcíme.)

Kiadja a Communitas Alapítvány • Főszerkesztő: Kiss Judit
Kiadói titkár és műszaki szerkesztő: Fülöp Zoltán • Tipográfia: Könczey Elemér
Olvasószerkesztés és korrektúra: Deák Szidónia
Felelős kiadó: Lakatos András
Ára 3,5 lei.
Telefon: 0040-264-44-14-01
e-mail: mko@communitas.ro
Redacția *Magyar Közoktatás*, Fundația Communitas, Str. Republicii nr. 60.
400489 Cluj-Napoca, jud. Cluj

A kiadvány megjelenését az RMDSZ és a Communitas Alapítvány teszi lehetővé.

Felavatták a kolozsvári Református Kollégium szakosztályainak otthont adó épületet

Nemcsak szakma, hitbéli útmutatás is

1990 után újra beindult a magyar szakiskolai képzés Kolozsváron, a Református Kollégium által indított három szakosztályban összesen 79 diák kezdte el az új tanévet. „Nemcsak szakmát, de erkölcsi, hitbéli útmutatást is kapnak a diákok, ez teszi rendkívülivé a Református Kollégium szakiskoláját” – nyilatkozta a sajtónak Ballai Zoltán, az Erdélyi Református Egyházkerület gazdasági tanácsosa. A Református Kollégiumhoz tartozó osztályokban víz- és gázszelői és elektroműszerész, valamint fodrászati és szakács szakon tanulhatnak a diákok, a legtöbben az utóbbi szakra jelentkeztek, de valamennyi szakma esetében túljelentkezés volt, magyarázta a gazdasági igazgató. Mint mondta, az iskola indításakor gondot jelentett, hogy a tanintézeteknek partnercégeket kellett találniuk, ahol a diákok a szakmai gyakorlatot végezhetik. A frissen induló kolozsvári szakiskola többek között olyan nagyvállalatokkal kötött együttműködési szerződést, mint a Bosch, az Emerson és a De' Longhi.

A szakiskola beindítása azt követően vált lehetségessé, hogy a református egyház visszakapta az a kolozsvári épületét, melyben korábban a faipari gimnázium működött. Az ingatlant a visszaszolgáltatást követően teljesen felújították, kicserélték a villany- és vízvezetékot, központi fűtéssel látták el az ingatlant. Ugyanakkor kívül-belül újravoltak és festették az épületet, új cserepeket és csatornákat szereltek fel. A négyzetes épület felújítása a magyar kormány támogatásával valósult meg.

Székely Árpád, a Református Kollégium igazgatója köszöntőbeszédében rámutatott, a nemzet sorsát irányító nagy politikusok, írók, tanárok, közéleti személyiségek mellett becsültes mesterembereket is nevelt a kollégium. Emlékeztetett, hogy 18 évvel az iskola újraindulása után felvállalták az általános iskolai és óvodai oktatást, és most, 25 évesen immár megerősödve, a meglévő egészségügyi osztályok mellett beindították a szakoktatást is.

A felújított ingatlant Orbán Viktor magyar miniszterelnök avatta fel, aki beszédében arra hívta fel a figyelmet, hogy az ezredforduló iskola- és egyetemalapításai után elérkezett az erdélyi magyar szakoktatási rendszer újjáélesztésének az ideje. A Szász Domokos református püspökről elnevezett épület avatóján a magyar miniszterelnök elmondta, egy iskola alapítása nem csupán az élni akarást jelzi, hanem azt is, hogy a közösségnek van elég ereje és tudása, hogy eredményes, sikeres és magabiztos legyen. Orbán Viktor helyesen találta, hogy a határon túlra irányuló magyarországi támogatás nagy része az oktatást és a nevelést szolgálja. Kijelentette: nemcsak tudóssá, de jó szakemberré is csak a maguk nyelvén válhatnak a fiatalok. Hozzátette, a magyar nyelvű szakképzés elindulása jó hír a kolozsvári románoknak is, mert az iskola növendékei ugyanolyan lelkiismeretes munkával szerelik majd a magyar és a román emberek gáztűzhelyét.

Fotó • ERDÉLYI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET

• Népviseletbe öltözött diákok a frissen induló kolozsvári szakiskola október eleji avatóján

Kató Béla, az Erdélyi Református Egyházkerület püspöke beszédében hangsúlyozta, régóta látják, hogy lassan elfogynak azok az emberek, akik egy adott szakmát mesteri fokon végeznek. „Nálunk, erdélyi magyaroknál és különösen a szörványvidéken még van egy akadálya a mesterség megtanulásának. Tudniillik az, hogy alig léteznek magyar nyelven oktató szakiskolák, ahol a vidékről bekerülő, amúgy is kisebbségi érzéssel teli fiatalok anyanyelvükön tanulhatnak meg egy szakmát” – mutatott rá a püspök, hozzátéve, hogy a Református Kollégium elvállalta a feladatot, hogy külön oktatási vonalat épít fel a szakképzés céljából. Az igazi munka csak most kezdődik el, hívta fel a figyelmet a püspök, miután röviden ismertette az épület felújításának és felszerelésének történetét, amelyet a magyar kormány támogatott mintegy 620 ezer euróval.

Horváth Anna, Kolozsvár alpolgármestere arra hívta fel a figyelmet, hogy a résztvevők egy olyan győzelmet, egy közösségi megvalósítást gyűltek össze megünnepelni, amely messziről indult, és messzire mutat, hisz nemzedékek hosszú sorát hivatott szolgálni. Rámutatott, mára már több mint 1100 elkobzott egyházi ingatlan került vissza jogos tulajdonosához, ezekből több mint 100 olyan iskolaépület, mint amilyennek a felavatására most sor került.

Pálfy Aliz sepsiszentgyörgyi iskolapszichológus a serdülőkor nehézségeiről

Bizalom, megerősítés – a kamaszhoz vezető út

Minden kamasz életében vannak nehéz periódusok, amikor nehezebben teljesítenek, kudarcok érik. Pálfy Aliz sepsiszentgyörgyi iskolapszichológus, mentálhigiénés szakember mondta el lapunknak, miként segíthet a tanár, az osztályfőnök, a szülő az akadályok leküzdésében.

A felnőttek, tehát a szülők, a tanárok, az osztályfőnök is odafigyeléssel, egy jó kapcsolat kiépítésével tudják leginkább támogatni a diákokat. Itt

lehetősége megtapasztalni képességeit, kamatoztatni azokat. Ha kap pozitív visszajelzést, van elégtétele, akkor érzi, hogy van, amiben tud teljesíteni, fejlődni, erősödni az önbizalma is. Ha van sikerélménye egy területen, akkor az ki tud hatni más területekre is.

A sikerélmény mint vízbe dobott kő

Olyan ez, mint a vízbe dobott kő, a hullámai terjednek, az egyik területen megélt sikerélmény ösztönzőleg hathat más területen is. A heti egy osztályfőnöki óra kevés arra, hogy a tanár kialakítson egy jó, elmélyült kapcsolatot az osztállyal, megismerje a diákjait, egyenként rájuk tudjon figyelni, hogy támogató kapcsolatot tudjon létrehozni. Idő kell ahhoz, hogy megtudja, melyik diák milyen, melyek az erősségei, érdeklődési körei. Ezt nagyon sok tanár meg tudja tenni a kevés óraszám ellenére más keretek között, és így módon sokat tud segíteni, abban hogy a kamaszt kevesebb kudarc érje, ki tudjon teljesedni, élvezettel tanuljon, és egy jó alapokon nyugvó, biztonságot adó tanár-diák kapcsolatot tudjon maga mögött.

A kamaszok általában magukkal vannak elfoglalva, az köti le őket, hogy néznek ki, kik ők, hogyan alakulnak a kapcsolataik, és hogyan él meg ezeket. Szívesen ülnek a szobájukban, a Facebookot követik, az érdekli őket, hogy ki kivel barátkozik, vagy ki kinek a kedvese, és kevésbé az angol- vagy a matematika-házifeladat, vagy az, hogy mi lesz jövőjükkel, a „mi leszek, ha nagy leszek” kérdéskör, fogalmazta meg Pálfy Aliz. Vannak kivételek, de sokan tizenkettedik osztályban még nem tudják eldönteni, hol szeretnék folytatni a tanulmányaikat, milyen szakmát választanak – ez lassan körvonalazódik. A pályaválasztásban ideális eset, ha a gyerek dönt, és nem szülői befolyásolás hatására választ szakmát. A pályaválasztást illetően nagy lehet a szülői nyomás, hiszen otthon gyakran hallják a szülők tanácsát arra

vonatkozóan, hogy melyik szakmát kell választani, miből lehet megélni, és miből nem. Az optimális az, ha a szülő nemcsak kamaszkorban, hanem már sokkal korábban segíti a gyereket abban, hogy felfedezze erősségeit, erősíti azt, amiben jó, és támogatja, hogy önállóan hozzon döntést a továbbtanulásban, szakmaválasztásban.

Bizalom és erős kritikai érzék

A kamaszkor ráépül előző életkorokra. Hogy ezekből mit hoz a gyerek, és hogy milyen a szülővel való kapcsolata, meghatározhatja, mi történik vele a kamaszkorban. A kamasz gyerek

„A kamasznak szüksége van a szabályokra még úgy is, hogy többnyire megpróbálja megszegni ezeket. Ezek viszonyítási alapot jelentenek számára. Sokat segít a szabályok betartásában, ha részt vehet azok kialakításában, megérti, hogy mire valók, ha érzi azok fontosságát, ha tudja, hogy a szabályszegésnek milyen következményei vannak.”

• **Serdülő.** Nem felnőtt még, de nem gyerek már

arra gondolok, hogy ha van egy jó kapcsolat, amiben érzelmileg megtartják, támogatják, megértik őket, sokkal könnyebb kilábalniuk a nehéz időszakból. Ne írják le, amikor rosszszul teljesít, megváltozik a hangulata, hanem beszélgessenek vele, legyen ideje a tanárnak megkérdezni, hogy mi történik veled, tudjon odafigyelni arra, hogy valójában mi érdekli a kamaszt, mi foglalkoztatja, hogy érzi magát. Fontos, hogy a fiatal kapjon arra is teret, hogy kipróbálja magát olyan területeken is, amit az iskolában nem vagy csak érintőlegesen tanul. Legyen

esetében kulcsfontosságú a bizalom: tudok-e bízni abban, hogy a gyerekem megtalálja az útját, vagy attól tartok, hogy elvesz. Tudok-e és miként jelen lenni az életében? Érdemes segíteni abban, hogy tudatosodjon benne a tanulás fontossága, fejlődjön a felelősségtudata, legyen rálátása cselekedetei következményeire. Támogatni kell abban, hogy megtalálja az egyensúlyt a tanulás és az ezen túlmutató tevékenységek időbeli beosztásában is.

Ezt nem kamaszkorban kell elkezdni, amikor elkezdődik a leválás a családról, és a gyerek szembemegy a szülői és a tanári értékrenddel, próbálja keresni, kialakítani a sajátját. Ha már előző életkorokban sikerült kialakítani a jó kapcsolatot, ha megtapasztalja a bizalmat, az odafigyelést, ha érzékeli a felelősséget, akkor bízhatunk benne, hogy megtalálja az útját. A kamaszok nagyon érzékenyen észreveszik, gyakran erős kritikával ki is fejezik, hogy a rendszerben – legyen ez a család vagy az iskola – mi a jó számukra, mi a hasznos, és mivel nem értenek egyet, mit kifogásolnak. Gyakran rákérdeznek az iskolában is, hogy fogom az életben ezt egyáltalán használni? Ilyenkor a tanár sem mondhat mást, mint hogy talán igen, de lehet, hogy nem. Tény, hogy vannak olyan tantárgyak vagy bizonyos tantárgyakból részek, melyekkel később, az iskola befejezése után nem találkozunk, és pontosan érzékelik, hogy számukra az felesleges. Szívesebben elmozdulnak afelé, ami érdekli őket, amiről úgy érzik, hogy hasznát veszik. Ha tudatos a kamasz, akkor azt mondja, engem ez és ez a tantárgy nem érdek, de érdekel amaz és az ahhoz kapcsolódó. Ebben a helyzetben az a nagy kérdés, hogy hogyan lehetne a rendszert átalakítani úgy, hogy a diák lehetőséget kapjon arra, hogy abban teljesítsen, ami tényleg érdekli, és ami iránt van affinitása, és csak érintőlegesen tanulja azt, vagy ne, ami kevésbé érdekli, és nem képez egy fontos alapot a jövőre nézve.

Segíteni a döntésben, hogy miben vesz részt, és miben nem

A kamaszok sok mindent kipróbálnak. Ez így volt és lesz, mert hozzátartozik a személyiség fejlődéséhez: hogy megtalálják az igazi identitásukat, hogy válaszokat kapjanak kérdéseikre, ki kell próbálniuk ezt is, azt is, és nem feltétlenül negatív dolgokat. Nem véletlen, amit az első három évről – vagy a román köznyelvben, az első otthoni hét évről – mondanak. Ha megvannak az alapok, a megfelelő kapcsolat, a bizalom, ha szüleivel, tanáraival tud gondjairól, nehézségeiről beszélni, akkor szerepkísérletei sokkal inkább a fejlődést, az egészséges életvezetést szolgálják, és kevésbé sodródik veszélyes, káros területekre. Ebben a korban nagyon fontos a szülő jelenléte: nem kell fessegetni, számon kérni, de érdeklődni

kell, kíváncsinak maradni, jelen lenni az életében, érdembeli kapcsolatot fenntartani. Úgy kell ráfigyelni, hogy

„A kamaszok sok mindent kipróbálnak. Ez így volt és lesz, mert hozzátartozik a személyiség fejlődéséhez: hogy megtalálják az igazi identitásukat, hogy válaszokat kapjanak kérdéseikre, ki kell próbálniuk ezt is, azt is, és nem feltétlenül negatív dolgokat. Nem véletlen, amit az első három évről – vagy a román köznyelvben az első otthoni hét évről – mondanak.”

ne azt érezze, sarokba szorították, hanem a tényleges érdeklődést, szükség esetén a támaszt, az elfogadást, megértést. A kamaszok nagyon nyitottak tudnak lenni, ha azt tapasztalják, hogy a tanár kíváncsi, ha nem akarja rájuk erőszakolni a véleményét, ha képes érdeklődést tanúsítani, hiteles és nyitott a kapcsolatban. Ha azt érzik, hogy egyenértékű emberként kezeljük őket, és megélhetik a kölcsönösséget akár a bizalomban, tiszteletben, együttműködésben, segítjük is őket a megfontoltabb döntések megfogalmazásában.

Értse meg, mire valók a szabályok

A kamasznak szüksége van a szabályokra még úgy is, hogy többnyire megpróbálja megszegni ezeket. Ezek viszonyítási alapot jelentenek számára. Sokat segít a szabályok betartásában, ha részt vehet azok kialakításában, megérti, hogy mire valók, ha érzi azok fontosságát, ha tudja, hogy a szabályszegésnek milyen következményei vannak. Ha egy tanintézet létrehoz egy szabályzatot akár a diáktanácsal közösen, fontos, hogy ennek alkalmazása következetes és egyértelmű, érthető legyen. Ez hosszabb távon beépül az intézmény működésébe, a diákéletbe, és elfogadottá válik. Azért is fontos, hogy a szabályok tisztelete, elfogadása kialakuljon, mert később bármilyen intézményben dolgozik, találkozni fog szabályokkal. Diákként találkozni a szabályokkal egy lehetőség arra, hogy

megtanuljon ezekhez viszonyulni, ezekkel együttműködni, és akár részt venni ezek megalkotásában.

A pszichológus segít tisztázni

Pálffy Aliz elmondta, nagyon sok esetben önként megkeresik a diákok, ha valamivel nem boldogulnak, valamit nem értenek az életükben, a szüleikkel, osztálytársaikkal való kapcsolatban.

• **Pálffy Aliz: „nem kamaszkorban kell elkezdni jó kapcsolatot kialakítani a gyerekekkel.”**

A 14–19 év közötti korosztály bátran kér segítséget, ha úgy érzi, nehézségbe ütközött. Ilyenkor a probléma sajátságától és a kamasz nyitottságától is függ, hogy a megoldásba bevonnak-e másokat, például tanárt vagy szülőt. A szülők is kérnek eligazítást, ha úgy érzik, nem tudnak kellőképpen kommunikálni a kamasz gyerekekkel, kiürült az eszköztáruk. Ilyenkor a pszichológus a felnőttel dolgozik, felvázol egy másik szemszöveget, hogy találjon kapcsolódási pontot, új utat a gyereke felé. Az is előfordul, hogy gyerek és szülő valamelyik fél kérésére együtt fordul szakemberhez, ilyenkor közösen tisztázzák, mi az értetlenség oka, hol akadtak el. A szülő elmondja, mit nem ért, a kamasz, hogy ő mit ért másként, egyfajta új szerződést hoznak létre. Ez előmozdítja a kapcsolatot, mert mind a két fél számára tisztázódik valami. Sokszor elhangzik ezekben a beszélgetésekben, hogy én azt hittem..., vagy én másként akartam... Ez olyan találkozási pont tud lenni, amiből lehet építkezni, és újra lehet rendezni a kapcsolatot.

BÍRÓ BLANKA

A megfigyelés és szabad játék kellene legyen az óvodai felmérés kulcsfogalma

Mérjünk vagy mérlegeljünk?

„Nem singgel mérik az embert” – tartja a népi bölcsesség. Mennyi elfogadás, megértés van ebben a pár szóban. Valahogy elfelejtette a mai iskolarendszer ennek mély értelmét, mely szerint nemcsak a „méreteket”, vagyis a kort kell figyelembe venni, hanem annál sokkal fontosabb apró rezdüléseket, amelyek igazán magukban hordozzák az egyén, a kis nebuló jellegzetes jegyeit. Arra figyelmeztet, hogy nem vagyunk egyformák, és számomra azt is üzeni, hogy ettől a máságtól – ami megkülönböztet társainktól – vagyunk értékesek, szépek, egyszóval egészségesek.

Felmérések maratonja

Ilyenkor, tanév elején aktuális a tépelődés: kit hogyan, mivel mérni. Sajnos azt tapasztalom, hogy a tanév eleje egyre inkább a felmérések maratonjává kezd hasonlítani az iskolarendszer különböző lépcsőfokain. Minden tanerő igyekszik a maga szakában pontosan felmérni a gyerekek ismereteit – ez a követelmény abban a reményben, hogy ettől előbbre toljuk a tudás szekerét. Mindez mit jelent a gyerek számára? Szülői tapasztalatom, hogy a vakáció vége felé saját kilencedik osztályt kezdő gyerekek is többször emlegette: az év elején nagyon kell vigyázni a felmérőkre, mert attól függ, hogy hová sorolja be majd az új tanár (milyenivel izgalmasabb lett volna a tanár milyenségét és a tananyag mivoltát találgatni!). Sok gyerektől hallottam a tavalyi tanévkezdéskor, hogy naponta több felmérőt írtak, hogy számukra ez igencsak fárasztó volt, már nem tudtak odafigyelni a teljesítményre sem. Beírják a jegyet, vagy sem, a gyerekek a teljesítmény kihívás, izgalommal jár, különösen a szorgalmasabb fajták számára. Az úgymond felmérésre szánt két hét alatt meglehet, hogy sikerül ily módon a gyereket elretteníteni az egész évtől.

Papírhalmaz versus élő ismeret

A sokszor emlegetett „mi időnkben” nem így volt. Alig vártuk, hogy elmesél-

jük tanárainknak, mi minden történt velünk a szünidő alatt, ugyanis meg is kérdezték tőlünk. Volt erre idő, s a jófej tanárok maguk is megosztották jó vagy kellemetlen élményeiket – emiatt pedig diák és tanár jobban egymásra tudott hangolódni. Nem fénymásolt kérdőívek eredményei szerint rangsoroltak minket, mégis tudták, hogy pontosan hol állunk a tudománnyal. Még az akkor 36-os létszámú osztályokban is! Nem papírhalmazokat gyűjtöttek, hanem élő ismereteket. Bár nem területem az iskola, szentül hiszem, hogy nem tud reális lenni a tanév első két hetében írt felmérőhalmaz, hiszen a gyerekek is vissza kell zökkeni az iskolai normális kerékvágásba, vissza kell szoknia a napi korán keléshez, szoros programhoz, ami ugyancsak befolyásolja a teljesítményt. De mit beszélek iskoláról (ezek a gondolatok inkább gyermekek szájából hallott mendemonda, szülői mivoltom és tanár kollégák beszéde alapján születtek), mikor én holmi kis óvónőcske vagyok. De ne higgyék, hogy az óvodában nincs felmérés! Egyre komolyabban és többet emlegetik, és egyre inkább arra haladunk, hogy százalékokat számoljunk a teljesítményről. Félem azt az időt, amikor ezt standard eszközökkel végre is fogják hajtatni, mert ha valahol nem szabad időt veszíteni erre, az biztosan az óvoda. Az óvodába lépő gyerek – hála a fejlett társadalomnak – gyakran pelenkásan érkezik. Gondolják ezt azok, akik ettől a korosztálytól távol vannak, akik komoly, tudományos mérőeszközöket próbálnak összeállítani, hogy mit jelent? Fel tudják-e mérni, hogy mit jelent szünet nélkül felügyelni huszonegynéhány, a családi kötelekekből először kilépő, gyakran síró, toporzékoló, közösséghez nem szokott gyereket? Vagy egyáltalán belefér-e az óvónő erejébe? Háborgó hangulatomban azt szoktam mondani, hogy kilóban számolok az év eleji felméréskor különösen kiscsoportban: kit (összesítve hány kilónyi gyermekanyagot) hányszor vettem ölbe, emeltem az ablakhoz, hocogtattam,

hintáztattam, repítettem egy futó önfedelt mosolyért, vagy ültettem talán életében először vécére, és kuporogtam mellette átölelve, hogy ne féljen? Akkor miről beszélünk?

Az egyoldalság útvesztői

Nincs az óvónőnek módja arra, hogy fel ne mérje a gyerekeket (mint ahogy a tanárnak sincs) ha egyel tovább akar lépni. Van, aki számára ez a lépés azt jelenti, hogy már csak 3 percig sír, akad, akinek azt, hogy sikerült megtartania az átfordított ceruzát helyesen a kezében, de a másik számára csupán annyit, hogy nem harapta meg a mel-

„A jófej tanárok maguk is megosztották jó vagy kellemetlen élményeiket – emiatt pedig diák és tanár jobban egymásra tudott hangolódni. Nem fénymásolt kérdőívek eredményei szerint rangsoroltak minket, mégis tudták, hogy pontosan hol állunk a tudománnyal.”

lette ülő társát, nem tépte ki a játékot a kezéből, esetleg éppen megtalálta a helyét, amikor elpakoltuk, vagy hogy végighallgatta figyelmesen a mesét, néhán magától visszatalált a csoportszobába, mikor elvette uzsonnástáskáját. Minden gyerekek az a lépés fontos, amelyet megtett, azaz önmagához képest lépett előre egyet. Létezik tudós, aki felmérőt tud összeállítani erre vonatkozóan?

Véleményem szerint csak néhány aspektust lehet mérni, ugyanakkor a százalékokban szakszerűnek tűnő eredmények számolgatásával elveszünk az egyoldalság útvesztőjében. Nem lenne jobb az elvesztegetett időt

és energiát arra fordítani, hogy minden gyereket figyeljünk, ha úgy tetszik, megfigyelünk, észrevegyük azokat az aprócska jeleket, amelyek magukban rejtik egyéni jellemzőit. Ha teljes odaadással odafigyelünk a gyermekre, akkor tudjuk, hogy hol áll ismereteivel. Inkább a kicsoportosokat emlegettem a fentiekben, de semmit sem változik a helyzet a nagyobb óvodások esetében. Az az óvónő, aki szabadon enged játszani, meglesheti, hogy hol áll a gyermek fejlődésében. Vallom, hogy nincs jobb mérőeszköz a gyermek szabad játékánál. Csak oda kell figyelni rá. Egyértelmű: a gyermek sosem fog gyengébben teljesíteni, mint a képességei, és nyilván jobban sem. Lássunk csak egy példát: az a gyerek, aki csak az 1-3 elemű halmazokat ismeri fel, az üzletben is olyan „pénzzel” fizet, amit felismer, nevezetesen például 2 pötty van a számjegy mellett, de az, aki már a 10-est is ismeri, mert épp most tanulta meg, önkéntelenül is büszkén „10 lejjel” vásárol. Csak észre kell venni!

Véleményem szerint az óvodai felmérés két legfontosabb kulcsszava a megfigyelés és a szabad játék kellene legyen. Ha e kettő találkozik, komoly és reális eredmények születhetnek. Úgy gondolom, hogy többnyire egyetértenek ezzel a kollégák, de ez nem elég ahhoz, hogy szavunkat hallassuk, hogy megbízzanak ezekben az eredményekben az elméleti szakemberek. Nem állítom, hogy nagyobb csoportokban nem szabad, nem lehet vagy nem kell papíron nyomot hagyó (feladatlap, rajz stb.) mérést is végezni, csak nem szabad a játék és pontos, kitartó megfigyelés elé helyezni.

Szintén fontosnak tartom a gyermekre figyelő szabad beszélgetést. Az élményeit kibeszélő gyermeknek belát a pedagógus a lelkébe. És ez milyen fontos! Mert a tudást, különösen a mai világban bármikor lehet pótolni, de a sérült lélek gúzsba köti a gyerek (és nemcsak) fejlődését. Ha valami miatt nem bír felszabadulni a gyerek, falra hányt borsóvá válhat a tanítás, hiányozni fog a motiváció, a bizonyítani akarás, nem lesz előremutató a fejlődése, vagy csak nagyon lelassul fejlődésében. Ha azonban ismerjük örömeiméit, építhetünk rá, vissza tudunk adni, megosztathatjuk társaival, a gyermeket pozitívan motiválhatja és a fejlődésének hajtórugójává válhat.

• „Nincs jobb mérőeszköz a gyermek szabad játékánál. Csak oda kell figyelni rá.”

Helyettesítheti mindezt a papír? Minden bizonnyal nem.

Papírra vetett okos gondolatokra szintén szükség van, csak a fölösleget nem szeretem. 32 éves pályafutásom alatt már elég sokat megértem. Számtalanszor külső kényszer hatására írtam a megfigyelést mindaddig, amíg meg nem történt, hogy olyan komplex kisgyerekekkel és komplex problémákkal találtam magam szemben, hogy önként írtam szó szerint tizenoldalakot, hogy megoldjam az adott gondot. Fontos volt lejegyezni a napi változásokat, a lehetőségi előrehaladásokat, mert abból építkeztem. Máskor fölösleges dolgokat írogattam feladatként, amiket sem én, sem mások nem olvastak el soha.

Vettem már részt olyan tanfolyamon, amelyen bonyolult, tudományosan megalapozott mérőeszközt kaptunk kezünkbe. Tetszett is, csak azt nem mondták meg nekünk, hogy mikor lehet efféle feladatsor(oka)t elvégeztetni és kikérdezni egyénileg egy húszon felüli csoportlétszám esetében? Mert mindennap ugyanazzal az eszközcsoaggal nem vonulhatok félre egy-egy gyerekkel! Ki figyel a többiekre? Ki veszi észre, mi történik velük nap mint nap, ha én csak arra a sok időt igénylő felmérőcsomagra összpontosítok? Ez talán akkor működne, ha egy szakember végezné el ezeket a méréseket, míg a többi gyerekkel zajlik a normális óvodai élet.

Azt gondolom, hogy a gyermekre figyelő pedagógus tudja, megérzi, hogy mikor és hogyan mérje – jobban szeretem azt a szót, hogy mérlegelje – a gondjaira bízott gyermekek dolgait, azt, hogy egyes esetben mire kell inkább összpontosítani. Van, akinél a tudásra, van, akinél a lelkivilágra... Azt tapasztalom, hogy az óvodát is hatalmába kerítik a „pontos” mérőeszközök, közeleg az idő, amikor alkalmazni kell ezeket, és ez rémülettel tölt el. Hadakozom a standardizálás ellen, mert el fogjuk felejteni észrevenni az egyénben rejlő értékeket, a szépséget vagy éppen problémákat, ha efféle szabványos mércéket kell előnyben részesíteni. Illetve nem jól fogalmaztam: nem marad energiánk észrevenni az egyénben rejlő értékeket, szépséget vagy éppen problémákat. Mert a pedagógus is ember, és nem nyújtható, mint a gumi – akkor sem, ha szeretné. Viccesen azt szoktam mondani tanítványaimnak, amikor egyszerre rohamoznak meg kéréseikkel, hogy „de jó lenne, ha most nyolckarú polip lennék”. De hiába a nyolc kar, hiszen tudjuk, hogy a polipnak is csak egy feje van.

CSEREI IZABELLA
a kézzdivásárhelyi
Manócska Óvoda
pedagógusa

Szegény iskolás gyerek anyukájának panaszai

Megfigyelték már, hogy minálunk úgy megy, hogy amint valaki „illetékes” státusba került, rögtön megtanulja az igéket szenvedő módon ragozni, ami ugye románul sokkal szembetűnőbb: s-a organizat, nu s-a făcut, s-a hotărât, se va rezolva, nu s-a putut... ismerős? Na szerintem ez a szenvedő igeragozás azért veszélyes, mert tulajdonképpen ez az oka annak, hogy gyönyörű országunkban – bár vannak okos és értelmes kezdeményezések – soha semminek nincs gazdája és következésképpen felelőse sem. Folyamatok indulnak el, és fulladnak szinte törvényszerűen kátyúba, és nincs felelősségre vonás csak annyi, hogy „a miniszter (horribile dictu, a miniszterelnök) monnyon le!”

Tankönyvmizéria és idejétmúlt módszerek

Itt van például a tankönyvmizéria. Szavak nincsenek rá, hogy leírom, mennyire abszurd, hogy digitális könyvekre várunk, és róluk vitatkozunk, miközben közismert, hogy Romániában a lakosság majdnem fele

„És ha már egyáltalán felmerült a tankönyvek reformja, miért nem a lényegről beszélünk? Arról, hogy idejétmúltak a hazai rendszer módszerei, túl sok a tananyag, fantáziátlanok, unalmasak a tankönyvek. És persze, ami minden anyának egyformán fáj: túl sokat kell cipelnie a gyerekeknek.”

még soha életében nem használta az internetet. (Az Eurostat 2013. december 18-án megjelent közleménye szerint a románok 42%-a még soha nem járt a világhálón) Persze értem én, hogy ennek ellenére a gyerekek és fia-

talok nagy része nagyon is tudja, hogy hogyan kell guglizni, mégis hadd kérdezzem meg: tényleg a digitális tankönyvet követelte itt minden 7 éves felüli?

És ha már egyáltalán felmerült a tankönyvek reformja, miért nem a lényegről beszélünk? Arról, hogy idejétmúltak a hazai rendszer módszerei, túl sok a tananyag, fantáziátlanok, unalmasak a tankönyvek. És persze, ami minden anyának egyformán fáj: túl sokat kell cipelnie a gyerekeknek.

Ugyanezeket a gondokat már húsz évvel ezelőtt orvosolni kellett volna, de persze most is nagyon örülnénk, ha végre valaki jönne egy megoldással. És itt következik a szenvedő igeragozás és a halandzsa.

Mit mond kedvenc tanügyminiszterünk, Pricopie úr? „Már régóta aktuális a tankönyvvállomány frissítése, hiszen a rendszerben vannak még 14–15 évvel ezelőtt jóváhagyott könyvek is.” Egyetértünk. Mert tudjuk személyes tapasztalatból, hogy még ennél régebbiek is vannak. Meglehetősen vicces a gyerekek magyarázni, hogy hát sajnos nem jól írja a földrajzkönyv, nem Jugoszláviával határos a mi országunk, és Prága sem Csehszlovákia fővárosa már.

Önálló életet élő korrupció

„Egy sor pcedurális szakasz akadályozta a szerződések megkötését szeptember 15-e előtt” – mondja Pricopie szemrebbenés nélkül, indokolva, miért nincs ábécés könyve az elsősöknek. Mintha a procedurális szakaszok önálló életet élnének, és kényük-kedvük szerint akadályozhatnák holmi jószándékú miniszterek dolgát. Most komolyan: hányadszorra halljuk, hogy „a bürokrácia” miatt, „a korrupció” miatt, „az előírások” miatt vagy „a szabályzat” miatt nem lehet megtenni valamit, ami egyébként teljesen magától értetődő és szükségszerű? Mintha a bürokráciát vagy a kontraproduktív szabályzatot nem pontosan a saját papírtologatóik találták volna ki, vezették volna be és követelnék meg! Mintha a korrupció nem az emberek

– illetékesek és a hozzájuk forduló ügyfelek – között zajlana, hanem valami homályos entitás lenne, ami ellen ugyan harcolni kell, de igazából még senki sem találkozott vele személyesen. Nevetséges!

Vissza a miniszterhez: „Ezzel párhuzamosan folytatjuk a tanintézmé-

„Egy sor pcedurális szakasz akadályozta a szerződések megkötését szeptember 15-e előtt” – mondja Pricopie szemrebbenés nélkül, indokolva, miért nincs ábécés könyve az elsősöknek. Mintha a procedurális szakaszok önálló életet élnének, és kényük-kedvük szerint akadályozhatnák holmi jószándékú miniszterek dolgát.”

nyek internethez való csatolását (sic!), mert ugye nem beszélhetünk digitális tankönyvekről az iskolák internethez való kapcsolódása nélkül.” Hogy micsoda? Ja wifi az iskolába... igen, az jó lenne, de tessék mondani, mi köze az internetnek a pendrive-on vagy CD-n található tankönyvhöz? Hogy akadékoskodom? Nem, nem, nem akadékoskodom, csak tele van a padlás az ilyen nyilatkozatokkal. Amikor teljesen egyértelmű, hogy az illetékes elvtárs nem tudja, miről beszél. Amikor évtizedek óta szeptemberben arról szólnak a hírek, hogy hány iskola indítja be tevékenységét egészségügyi engedély nélkül, amikor telente fűtetlen iskolákban tanulnak diákok százai, amikor természetes, hogy idén is egy 1998-ban kiadott tankönyv maradványaiból tanulnak a gyerekek, amikor az iskolában „leadott” tananyag nem egyezik a vizsgák követelményeivel,

akkor tényleg minisztériumi szinten a digitális tankönyv a prioritás?

Mégis mit tegyünk, vonuljunk utcára? – kérdezte a minap valaki. Érdekes kérdés. Sokszor ment már a hazai néptüntetni. Politikusok ellen és mellett, visszahívta Raed Arafatot, ha minden igaz, megmentette Verespatakot, kivonult az alacsony fizetések miatt, sőt a járdán parkoló autók miatt is. Tüntették a melegek ellen, a zászlókért... A gyerekeiért senki nem akar éhségsztrájkba kezdeni?

Alkalmazkodunk vállvonogatva

Kétségtelen, hogy a politikum képtelen felismerni, hogy mekkora veszéllyel jár az, ha a tanügyet (mint ahogyan minden mást is) hozzá nem értők kezébe adja. Ameddig a tárca belső emberei is nyilatkozatokban szólják el magukat, hogy itt már rég nem a gyerekek érdekeiről van szó, hanem tankönyvkiadók harcáról, táblagéparusok „susztáiról” és a többi, és ezután is csak tovább folyik a felelősség jobbra-balra háritása, addig nem sok jóra számíthatunk. És most ez a vacak digitális cirkusz a legkisebb gond. Az elsősök akkor is meg fognak tanulni írni és olvasni. De mi van a többi elhanyagolt, évek óta magunk előtt görgetett problémával? Mi van az ósdi módszerekkel, a sok haszontalan tananyaggal, a felesleges vizsgákkal, a szükséges vizsgák hiányával, a tanárok motivációjával, a kisebbségek románnyelv-tanulásával, a magyar helyekkel az egyetemeken...? A lista végtelen hosszú.

Nos amint a fenti ábra mutatja, mindezek ellenére a tanév elkezdődött. És vállvonogatva ugyan, de alkalmazkodunk mindannyian. Illúzióink nincsenek, tudjuk, hogy nem lesz könnyű a következő kilenc hónap. Elsősorban azért nem, mert többnyire értelmetlen munkával fog telni. Az elsősök megreformált tanterv alapján tankönyv nélkül vagy régi tankönyvből fognak tanulni, ők lesznek a fából vaskarikát generáció. Aztán a második, negyedik és hatodik osztályt azzal a „nyolcadik év végi vizsgához hozzászoktató” abszurdummal fogják nyomasztani, aminek ugye tétje nincs, de legalább van mivel riogatni a diákokat, és van miért a drága tanító néninek, tanár bácsinak üzennie a szülőknek: ne verjék meg a gyereket, ha alulteljesít, nem ő tehet róla, hogy a vizsga anyaga nem igazodik sem az életkorukhoz,

sem a tantervhez. (Ez nem vicc, ha nem hiszik, olvassák el a *Maszol.ro*-n a *Másodikosok a szintfelmérőről: sírni szabad?* című írást!)

- „A gyerekek és fiatalok nagy része nagyon is tudja, hogy hogyan kell guglizni, mégis hadd kérdezzem meg: tényleg a digitális tankönyvet követelte itt minden 7 éven felüli?”

Az ötödikesek remélhetőleg nagyobb maradandó károsodás nélkül élnek túl annak a traumáját, hogy bizony most már nem olyan az iskola, mint az előző években. És nemcsak azért, mert nem lehet már a tanító néni szoknyája mögé bújni, és sok a tanár, és ahány tanár, annyi rigolya meg szokás meg kérdés, hanem azért is, mert a már többször is megreformált 1–4. osztályos követelmények után sokkhatásszerűen már egész más szinten követelnek az ötödikben, ahol viszont nyoma sincs a reformnak. Hogy ez teljesen következetlen és logikátlan? Kit érdekel?

Evickelés túlélő módon

A nyolcadikosok vizsgájáról, a felvételiéről megint tudjuk, úgy találták ki, hogy nem tudta a jobb kéz, hogy mit csinál a bal. A vizsga és a tanterv nem klappol, a gyerek majd kapkodja a fejét, minek kellett neki a *Neamul Șoimăreștilor* tartalmát magolni, ha a vizsgán szabadfogalmazást kell írni, amit persze nem volt amikor és ahogyan gyakorolni, hiszen tölcserrel töltötték beléjük Sadoveanut és társait.

A licisták pedig... hát ők már értik a dörgést. Igyekeznek majd túlélő módon végigevickélni a maradék négy éven. Az érettségi pedig majd csak lesz

valahogy. Az idén igaz, hogy kevés a valószínűsége, hogy le lehet fizetni valakit egy jó jegyért, de úgy még sosem volt, hogy valahogy ne lett volna.

Én nem tudom, hogy az utcára vonulás segítene-e.

Azt sem tudom, van-e olyan tanár, aki holnapról azt mondaná: nem csinálom ezt, ez így teljesen értelmetlen, látszatcselekvés. A tananyag nem azért van, hogy „le legyen adva”, hanem, hogy tanuljon valamit a nebuló. Mától csak arra tanítom, aminek tényleg hasznát veszi.

Nem tudom, van-e olyan gyerek, aki azt írná a vizsgalapjára: nem tudom, amit kértek tőlem, mert nem erre készítettek fel. De vannak saját gondolataim a témáról, tessék, olvassátok.

Nem tudom, vannak-e bátor, vakmerő vagy tenni akaró emberek a rendszerben.

De valamit csinálni kellene már.

Mert a sok melléduma közepette felnőtt egy nemzedék (ha nem több is), akinek már elege van a sok drámából, és egyszerűen azt vallja: diplomával vagy anélkül, a buli ugyanúgy buli, s a tökmagnak ugyanolyan íze van.

Mit lehet ehhez szólni? Szerintem azt, hogy együk meg, amit főztünk.

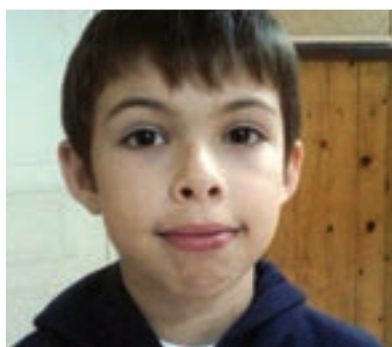
ALBERT ANTAL
ORSOLYA

„Remélem, hogy öt-nyolc osztályban végig így teljesül minden kívánságom”

A sepsiszentgyörgyi Mikes Kelemen Líceum intenzív angol szakos ötödik osztályos diákjait faggattuk arról, hogy milyennek találják az ötödik osztályt, jelentett-e nehézséget a változás, hogy már nem tanító néni, hanem minden órán más tanár tanítja őket, hogy sokan más osztályba vagy éppen más iskolába kerültek.

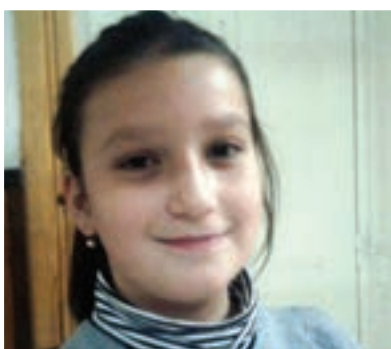
Egy kicsit szomorú voltam, amikor el kellett válnom negyedik osztály végén a tanító nénitől, de ő kedves volt, és megvigasztalt. Nagyon szerettem,

és ma is sok jót tudok róla mondani. Az volt a legjobb egy-négy osztály, amelyikbe én jártam, a tanító néni mindig kedves volt, akármikor viszszaemenni oda. A tanci azt mondta, amikor búcsúztunk, hogy ötödikben is figyeljünk az órákon, tanuljunk sokat, magyarból figyeljünk a helyesírásra, románból a helyes kiejtésre. Én negyedikig a Váradi József Általános Iskolában tanultam, aztán átjöttem a Mikes Kelemen Líceumba, angolosztályba. A nyári vakációban izgultam, hogy vajon milyenek lesznek az új osztálytársaim, azt gondoltam, nagyon válogatott gyerekek lesznek, és így is lett. Attól is félttem egy kicsit, hogy kik lesznek a tanáraim, de nem kellett volna aggódnjak, mert nagyon kedves mindenki.

Boros Richárd

Az osztályfőnök egy kicsit szigorúbb, mint a tanító néni volt, jobban számon kéri a tanulást, többet tanít, többet mond. Földrajz szakos, de földrajzóra elején meg szoktuk beszélni a közös ügyeinket, hiszen egy héten csak kétszer találkozunk: földrajzórán és osziórán. Hiányzik azért a tanító néni,

hegedültem, de már meguntam, és nem tetszett. Aggódtam, hogy nem fogok beilleszkedni, és nem lesz olyan jó, mint a negyedik osztály. A tanárokkal aztán nehezebb volt az ismerkedés, mint az új osztálytársakkal, mert a tanárok azért távolságtartóbbak.

Gyenge Szabolcs

Az ötödik osztályban az a legérdekesebb, hogy minden órán más tanár

sok éneket-verset tanított nekünk, versenyekre jártunk. Attól tartottam, hogy sokkal nehezebb lesz ötödikben, sokkal szigorúbbak lesznek a tanárok, és nagyon félttem az egyesektől. Még soha nem kaptam egyest, és remélem nem is fogok. Furcsa, hogy minden órán más tanár tanít, és igen: szigorúbbak is.

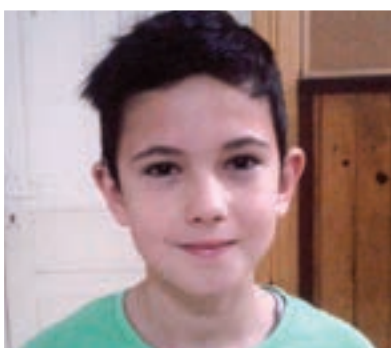
Daragics Regina Ilona

A Plugor Sándor Művészeti Líceumba jártam negyedikben. Rossz volt, amikor búcsúzni kellett a tanító nénitől, hiszen harmadikban és negyedikben is ő tanított. Elég furá volt. A lányok

van, bár egy-négyben is angolból, valásból más tanárunk volt, nem a tanító néni. Ötödikben minden órát ismerkedéssel kezdtünk, nem szigorúbbak a tanárok, és a tanulás sem sokkal nehezebb. Nem tartok egyik tanártól sem, nem félek tőlük, jó emberek. A kedvenceim az angol és a német. A nyelveket szeretem. Egy kis gondot jelentett elválni a tanító nénitől, de hát ez is meg kell történnjen.

Constantinescu Valentin

sírtak. A tanító néni azt mondta, sok sikert az ötödik osztályban. Én más iskolába is iratkoztam, mert korábban

Én mindig igyekszem jóra gondolni, most sem az volt a fejemben, hogy jaj, milyen rossz lesz az ötödik osztály, és igazam is lett, mert nagyon jó oszit kaptunk, aki kedves, és ha valamit nem értünk, megmagyarázza. Remélem, hogy öt-nyolc osztályban végig így teljesül minden kívánságom.

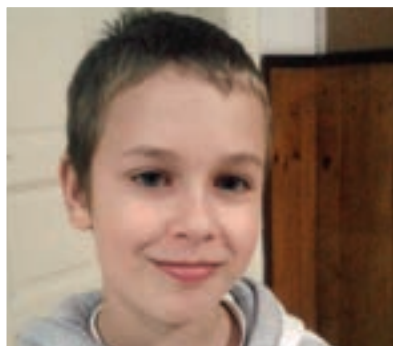
Én vagyok az osztályfelelős, engem választottak meg. Ha valami gond van, én kell elmondjam az oszínak. Sokszor szervezési feladatokat, például

ul órarendi változtatásokat beszélünk meg osziórán. Nem nagyon hiányzik a tanító néni, nem volt kedves, túl szigorúan osztályozott, igaz, hogy mindenre megtanított, sokat tudunk, és ezt neki köszönhetjük.

Pető Abigél Hanna

Nagyon jó volt az első nap az ötödikben. Azelőtt egy nappal, már hajnalban négy órakor felkeltem. Mindig,

ha kezdődik valami, izgulok, hogy vajon milyen lesz, nem tudok aludni, és sokkal korábban felébredek. Aztán mégis nagyon jó volt, kedves az oszi, a tanárok. Egy rossz dolog van, hogy túl sok házi feladatot adnak. Én eddig nem maradtam a délutáni oktatásra, most járok a Rotaryba, ott adnak kaját, megírom a házit. Az oszit már három-négy éve ismerem, bibliahéten találkoztam vele először. Nem tudtam, hogy ő lesz az oszim, ezért izgultam, de végén minden jól alakult.

Butak József Botond

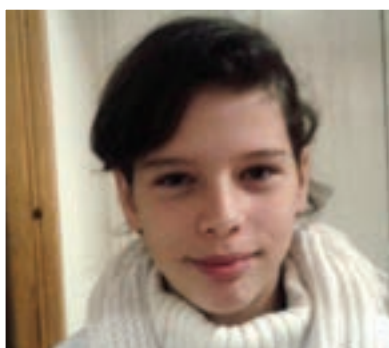
Sokan nagyon el voltak keseredve negyedik osztály végén, amiért el kell válni a tanító nénitől, de én csak egy kicsit voltam szomorú. Aztán a vakációban egyáltalán nem foglalkoztatott ez, gondoltam, lesz, ami lesz. Az osztályunkból bejutottunk tízen a nyelvosztályba, a többiek más iskolákból

jöttek. Azt mondják, nekem jó a nyelvérzésem, ezért is jöttem nyelvosztályba. A tanító néni is elég szigorú volt, én nem látok sok különbséget.

Delne Tihámér

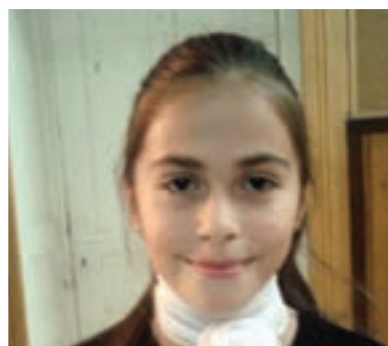
Szomorú voltam, hogy már nem a tanító néni tanít, de aztán azzal vigasztaltam magam, hogy még fogok találkozni vele. Most a szomszédunk kislányát tanítja, és amikor viszi őket

ebédelni, akkor mindig beszélgetek vele, megölelem. Az osztályfőnök is kedves, de egy héten legtöbb kétszer van velünk, és ez őt is zavarja. Azért például, ha valaki rosszul van, meg kell keresni, hogy hazamehet-e. Az osztályfőnöki órán a szabályokról szoktunk beszélni, hogy mit szabad, és mit nem.

Boros Bernadett Klaudia

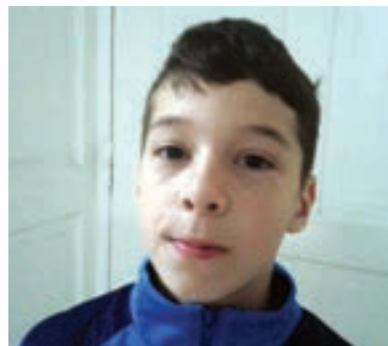
Nem tudom még pontosan, hogy a negyedik osztály jobb volt-e. Az biztos, hogy most újak az osztálytársak, amíg kiismerjük egymást egy kis időnek el kell telnie. Már megszoktunk a taná-

rokat. Nincs kimondottan kedvencem, de minden tanárban szeretek valamit. Az oszival kevesebbet találkozunk, hiszen a tanító nénivel mindennap több órát együtt töltöttünk, de az oszi is nagyon kedves, és ránk tud figyelni. Szünetekben találkozunk a régi osztálytársaimmal. Azért a nyáron egy kicsit féltem, hogy majd milyen lesz az ötödik.

Kövér Henrietta

Nem olyan nehéz az ötödik osztály, és ennél nehezebbre számítottam. A kedvenc tantárgyam a magyar, de az angolosztályt választottam, mert úgy gon-

dolom, én megbírom. Elég az, ha heti kétszer találkozunk az oszival, ha valami gond van, mindig meg tudjuk keresni. A tanító néni is megmondta, amikor elbúcsúztunk, hogy tanuljunk jól, ne bukjunk meg. Én ehhez tartom magam.

Barabás Csaba

SZÖVEG ÉS FOTÓK: BIRÓ BLANKA

A romániai szülők nagy hányada tolerálja a gyerekekkel szembeni lelki terrort

A verbális erőszak is erőszak

Évente több mint 12 ezer gyermekbántalmazási esetet regisztrálnak hivatalosan Romániában – ide tartozik az is, amikor elhanyagolják vagy kizsákmányolják a kiskorúakat. Ugyanakkor a szülők 54 százaléka kiabál rá azonnal a gyerekére, ha az rossz fát tesz a tűzre, 11 százalékuk pedig gondolkodás nélkül felpofozza, vagy például meghúzza a haját – derült ki az UNICEF (Egyesült Nemzetek Nemzetközi Gyermekgyorssegély-alapja)

eredményei azt támasztják alá, hogy az erőszakos cselekedetek iskolában, utcán és otthon is előfordulnak. A legtöbb esetben gondatlanság miatt történik meg az erőszakos cselekedet, amely lelki, testi és fizikai bántalmazást is maga után vonhat. Az UNICEF a legfőbb problémának azt tekinti, hogy a gyerekek ellen elkövetett erőszak – főként annak verbális és lelki formája (ilyen a kiabálás, megalázás, fenyegetés) és a testi fenytetés is (pofozko-

A lelki bántalmazást nehezebb feltérképezni

„A gyermekek felé irányuló verbális agresszió – a kiabálás vagy megalázás – is nyilvánvalóan az erőszak egyik formájának tekinthető. Stresszreakciót és változásokat idéz elő a szervezetben és az agyban egyaránt, ez pedig kihat az illető egészségi állapotára egész hátralévő életére” – mutatott rá Sandie Blanchet. A romániai felméréssel kapcsolatban azt hangsúlyozta, hogy a felnőttek nagy többsége önkéntelenül is követi szülei mintáját, így az erőszakos cselekedetek jó része a családokban, otthonokban történik. A testi bántalmazás nyomot hagy a gyerek testén, a lelki erőszak pedig jóval árnyaltabb, és sokkal nehezebb beazonosítani az áldozatnak és kívülállóknak is. Mindazonáltal a következményei éppolyan súlyosak, mint a testi erőszaknak. A felmérés eredményeiből az is kiderült, hogy a romániaiak 60 százaléka megszokottnak tartja a családban történő bántalmazást. Mivel ez a külvilág számára gyakran nem derül ki, és a gyerekek elleni erőszak elfogadottnak számít, a legtöbb esetben nem is derül fény rá. Sandie Blanchet elmondta, hogy a most elindított kampány keretében a szociális munkások és egészségügyi asszisztensek fogják segíteni a közösséget az erőszak elleni küzdelemben, együttműködnek a családokkal, és arra ösztönzik a szülőket, hogy pozitív nevelési eszközökhöz folyamodjanak. A kampányban résztvevők egyrészt azt az üzenetet fogják közvetíteni a közösség tagja felé, hogy mennyire szükséges felismerni az erőszak különféle formáit, ugyanakkor tanácsadásban részesítik a szülőket és gyermekgondozásban illetékeseket. Ennek érdekében a szakemberek egy útmutatót bocsátanak rendelkezésükre, hogy csökkenthessék helyi szinten az erőszakos cselekedetek gyakoriságát.

- **Kiszolgáltatott gyerekek.** A megalázás, fenytetés is az erőszak egyik formájának számít

által Romániában készített felmérésből, amelynek eredményeit október elején tették közzé a Verbális erőszak megsebez elnevezésű kampány keretében. A kampányt az Országos Gyermekjogvédelmi és Örökbefogadási Hatóság (ANPDCA) és a munkaügyi minisztérium Férfiak és Nők Közti Esélyegyenlőség Szakosztálya (DESEB) indította el az UNICEF-fel közösen. Célja, hogy felhívja a figyelmet a gyermekek rovására elkövetett erőszak minden fajta formájára, különös tekintettel a verbális erőszakra.

A verbális erőszak az agresszió legelterjedtebb formája

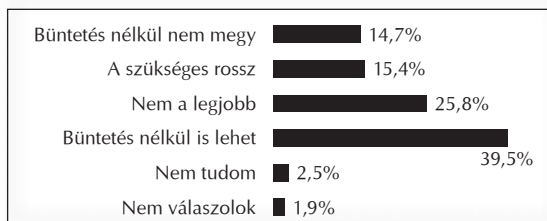
A szervezet szakemberei rámutattak, a verbális erőszak az agresszió legelterjedtebb formája, amelynek súlyos következményei lehetnek a gyermek fejlődésére, az agy fejlődésére nézve is. A felmérés

dás, haj meghúzása stb.) elfogadottnak és toleráltnak számít Romániában.

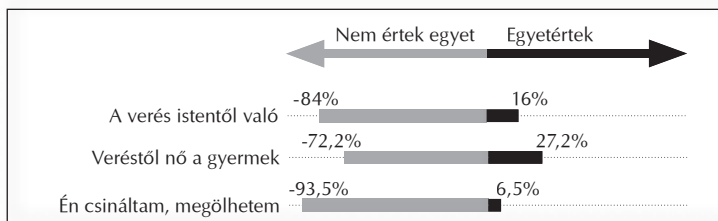
Sandie Blanchet, a szervezet romániai képviselője szerint az agykutatás területén történt legutóbbi kutatások azt igazolják, hogy az erőszak bármilyen formája negatívan hat a gyerekek fejlődésére, és felnőttkorban is érezteti a hatását. Az agressziót elszenvedő gyerekeknek kevés az önbizalma, jó eséllyel válnak ők maguk is erőszak elkövetőivé, nehezen tudnak összpontosítani a tanulás során, és az emberi kapcsolatok kialakításában is nehézségeik lehetnek. Szoros kapcsolat áll fenn a gyermekkorban elszenvedett erőszak és a felnőttkorban felbukkanó problémák között – ilyen a túlsúly, a depresszió, az infarktus veszélye, az alkohol- és drogfüggőség, dohányzás cukor- és rákbetegség.

A gyerekek leki szükségletére és a családi atmoszférára vonatkozó eredmények

Az UNICEF 2013-ban végezte Romániában a felmérést a szülői ismeretekre,

• Szülők véleménye a büntetésről

• A romániai szülők véleménye az erőszakról

viselkedésmintákra és nevelési eszközökre vonatkozóan, ugyanakkor a 6 évesnél kisebb gyerekek gondozóinak is felmérték a szokásait. A kutatás az érzékenyebb, sérülékenyebb csoportokra összpontosít: ide tartoznak a szegénysorban élő családok, a roma közösségek, a csonka családok és a fogyatékkal élő gyerekek szülei – ezeknek a közösségeknek a viselkedéséről kevesebb tanulmány készült általában. Bár a szülők többsége azt vallotta, hogy érti az érzelmi kötődések, valamint a gyerekek és szülők közti kommunikáció fontosságát, a célcsoportba tartozó családok hajlamosabbak arra, hogy elhanyagolják a kommunikáció vonatkozásait, és hogy kimutassák érzéseiket. Ily módon a gyerekek olyan környezetben nőnek fel, amely nem biztosítja számukra a lelki-érzelmi stabilitást. Hasonlóképpen, bár a szülők nagy többsége elméletben nyíltan viszonyul a gyermek függetlenségéhez és autonómiájához, gyakorlatban inkább azt szeretné, ha a gyereke szófogadó lenne. Az, hogy a felnőttek nem értik meg a gyerek lelki szükségleteit, a hagyományos nevelési modell reprodukálására vezethető vissza, ez a modell az engedelmisséget és a megalkuvást részesíti előnyben. A családi légkör nagyon sok esetben kedvezőtlen a gyerekek fejlődésére nézve: a családok 26,1 százaléka esetében havonta, hetente többször vagy éppenséggel naponta veszekednek. Azokban a családokban, ahol gyakrabban fordul elő feszültségkeltő incidens, ez valószínűleg a gyerek környezetében történik. A szülők viszálykodásának oka többnyire anyagi természetű, és a család nehézségei miatt történik. A helyzetet súlyosbítja, ha nincsen kívülről személy, aki jelen lenne, vagy tudomást szerezne ezekről az esetekről, ugyanakkor az is, hogy sokan tolerálják, és nem mondják tovább, ha tudomást is szereznek az erőszakról.

Nem kell közbe avatkozni?

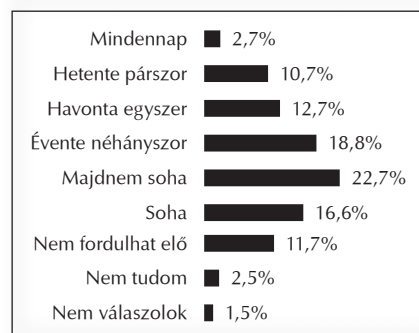
A szülők nagy része úgy vélekedik, hogy nem kell büntetni a gyereket, és a büntetés nem a legjobb nevelési eszköz.

Mindazonáltal 30 százalékuk szükséges rossznak tekinti, és a gyerek fegyelmezése miatt alkalmazza. Sőt a szülők 27 százaléka egyetért azzal a kifejezéssel, hogy „unde dă mama, crește”, 16 százaléka pedig „istentől valónak” tartja a verést. Ez azt vonja maga után, hogy a szülők szerint a verés a fegyelmezés megengedett vagy javasolt formája a hagyományos nevelési elvek szellemében. A kutatás szerint a szülők és a helyi hatóságok nem említik meg a közbeavatkozás szerepét vagy szükségességét a gyerekek családban történő bántalmazása esetén. És bár közismert, hogy egy-egy családban erőszakot alkalmaznak, a hatóságok csak abban az esetben lépnek közbe, ha hivatalos feljelentés érkezik hozzájuk, vagy hogyha valóban súlyos bántalmazás esete forog fenn. És mindehhez hozzájárul, hogy nincsenek az erőszak megelőzését célzó programok, így az agresszió gyakran előfordul. A tanulmány javaslatai közt szerepel, hogy létrehozzanak és intézményesítsenek a szülők, gyermekgondozók számára egy tanfolyamot, amely a kiterjedne a nevelés minden vonatkozására: a táplálkozásra, egészségre, lelki-érzelmi szükségletekre egyaránt. A tanulmány eredményei arra is kitérnek, hogy a bántalmazási eseteket gyakrabban ismerték be a fiúk (57 százaléka), mint a lányok esetében (50 százaléka), a 3 évesnél kisebbek és a 15 évesnél idősebbek esetében, a román gyerekek esetében (mintsem a románoknál), illetve azoknál a családoknál, ahol egy szülő neveli a gyerekeket.

Rövid és hosszú távú következmények

Az UNICEF egyébként bemutatta *Szem elöl elrejtve* című jelentésének fő konklúzióit is. Az ehhez kapcsolódó felmérést 190 országban végezte a szervezet, és szintén a gyermekekre irányuló erőszak jelenségét vizsgálták. A lelki erőszakhoz tartozik a megfélemlítés, fenyegetés, kizsákmányolás, visszaütés, elszigetelés, elhanyagolás, zaklatás, megalázás vagy kicsúfolás. A

leggyakrabban azok a felnőttek követnek el lelki erőszakot a gyerekek ellen, akikhez a kicsik leginkább vonzódnak, vagy a legerősebb szálakkal kötődnek. Azok a gyerekek, akiket ismételt bántalmaznak érzelmileg, abban a tudatban nőnek fel, hogy valami nincsen velük rendben. Internalizálják a durva szavakat és erőszakos cselekedeteket, így önmagukat fogják hibá-

• A családi veszekedések gyakorisága

tatni – olvasható a jelentésben. A kutatások szerint egy sor következménye lehet a verbális erőszaknak, ilyen lehet a poszttraumás stressz, szorongás, depresszió, alacsony önértékelés, elszigetelődés, kapcsolatteremtési nehézségek. Azoknál a gyerekeknél, akiket ismételt bántalmaznak, szorongásos és szomatikus betegségek alakulhatnak ki felnőttkorban, akiket pedig megaláznak és elhanyagolnak, azok hajlamosak válhatnak a „borderline” típusú személyiségzavarra. Az UNICEF-et (United Nations International Children's Emergency Fund) 1946-ban hozta létre az ENSZ közgyűlése, hogy segítsen a II. világháború utáni Európában a fagyoskodó, éhező és beteg gyerekeken. Ma az ENSZ szakosított szervezete, tevékenységét 1965-ben béke-Nobel-díjjal ismerték el.

KISS JUDIT

Városba költöztetett

Végül mégsem kombájn lett a születésnap ajándéka annak a kisgyereknek, aki már a tavalyi csíkszeredai Falu a városban rendezvény után benyújtotta igényét szüleinek. Ahogy ugyanis telt az idő, úgy írták fölül a kívánságlistát újabb élmények, ám az első Falu a városban emlékei élénken megmaradtak nemcsak a kombájn kisfiú fejében, hanem abban a több ezer csíkszeredai is, akik idén, amint megjelentek az első hírek, és felbukkantak a már ismert állatfajok a városban, izgalomba jöttek. Aztán amikor szeptember utolsó hétvégéjén kinyitott a családi rendezvény kapuja, percek alatt megtelt a Falu, és vették birtokba a gyerekek a négyszeresére bővült Széna teret – ahol boglyáról boglyába ugrálhattak –, a duplájára nőtt kukoricás csúszdát, az összegyűjtött közel száz állatra pedig rá sem hederítettek egy

FOTÓK: MIHÁLY LÁSZLÓ

falu Csíkszeredában

kis ideig. Holott volt újdonság is a tavalyhoz képest: sokkal több ló, póni, kecskék, szarvasmarhák, juhok eszténával és számárral, sertések, amelyek mind arra vártak, hogy reggelit kapjanak a gyerekektől. Igaz, éhezniük sem kellett: a gyerekek rövidesen feltalálták magukat, és kézi darálóval gyorsan daráltak kukoricát a malacoknak, vittek szénát a lovaknak, vizet a teheneknek, káposztalevelet a kecskének. Meg almát, banánt, főtt krumplit, kürtőskalácsot – a kecské pedig mindenevőnek bizonyultak mindaddig, amíg az állatorvos megálljt parancsolt a jóllakott állatok láttán. Baj viszont nem történt, és a több mint tízezer látogató ismét kitűnően érezte magát, a játék, állatsimogató, traktorozás mellett pedig azt is láthatta, honnan származik az az étel, amely nap mint nap az asztalukra kerül.

S zeng –, ugye zeng, ugye zeng a szíved? – avagy a féjszbukk és a memoriter fontosságáról

Talán néhány hónapja annak, hogy a féjszbukkon egymást követték a felhívások a kedvenc vers megosztására. Persze ez a verszőn-szolidaritás jóval lélekemelőbb és üdvözítőbb volt, mint a ki-mennyit-tud-inni vetélkedőre, vizes-vödörös akcióra vagy mindenféle játékok kipróbálására irányuló, gyakorisága miatt is erőszakos felszólítás. Magam is kaptam meghívót a kedvenc megosztására: sunyin lapítottam, hűen megolvastam viszont minden mások által annak nyilvánítottat. És lapításom okán már nem is éreztem annyira galádul magam,

másnap vagy a holnap újabb élményeire és hangulataira. És ilyenkor a vers nem kívülről, könyvek lapjairól, hanem belülről szól. Ehhez viszont valamikor meg kell őt „enni”, miképpen az ígét is, hogy testté váljék.

Gyakorló versmondók használják a következő mnemotechnikai eljárást: a szöveget úgy vésik be, hogy gyakran és a ritmust folyamatosan gyorsítva mondják és mondják és mondják, el egészen a hadarásig, amely szinte olyan már, mint egy szerzetes imát mormogó zsolozsmája; a szöveg beég a memóriába, s

egy furcsán vibráló fény, akár egy előadóművész tolmácsolása, amikor úgy érezheted, hogy nem is a színész, hanem egész lényeged mondja: talán nem is a pontos szöveget, hanem azt az élményt, ami benned mutatja meg magát ismét és olyan hűen, mint amikor először és igazán találkozott vele.

És ez nemcsak egyéni élmény, hanem valamiféle együvé tartozás és egymást értés is. Meséli a kolléganőm, hogy egyik előadása kontextusában – mert a helyzet és az éppen megértendő ezt a példát kívánta –, kimondta a számára termé-

- Ne hülyéskedj már, mit akarsz ezzel?, én a kötelezők mellett több nem kötelezőt is megtanultam annak idején. Kicsi lehangoltan ül vissza a konyhaasztal mellé, s mondja: „Téged már meg se kérdezlek. Na tényleg muszáj lesz megtanulnom, ha már ilyen stréber családba születtem.”

amikor egyesek visszajelzéséből megsejtettem, hogy valójában ugyanazon tévovázásban téblábolnak, mint jómagam: hááát, hogy nem is tudják igazán, melyik is lehetne a sok közül az a vers, amit magukénak érezvén megosztanának.

Merthogy a vers olyasfajta jószág, hogy egyik nap kedvenc, másnap viszont már másképpen és nem „úgy” szól, mert másfajta és újabb sorok rezonálnak a

előhívása olyannyira magától értetődő és könnyed, mint egy jól bejáratott készség működése. S amikor a szó, a rím, a ritmus a gyomorból és a zsigerekből szól megállíthatatlanul, lehet finomítani a felhangosításon, a hangsúlyokon, az értelmezés szerinti tolmácsolás finomságain.

És a szövegek időtlen időkig ott vannak benned, megszólalásukhoz elég egy hangulat, egy mozdulat, egy érzés,

szetes hívó sort: „Elhull a virág, eliramlik az élet...” És a hallgatók csak úgy néztek, hogy no s akk’ mi van?, merthogy gőzük sem volt arról, hogy mi ez, ki írta, s egyáltalán miért fontos?

A memoriter kötelezőségét rühellik a diákok, emiatt aztán a tanárok is lemondanak lassanként róla. Pedig nem kellene, mert miközben a gyermek sűrű hülyetanározások közepette „eszi” a

szöveget, és szokás szerint utálandó leckének minősíti, még nem ismerheti azt az élményt, amelyet egész életét földmivességgel töltő nagyanyám osztott meg velem, amikor nyolcvanvalahány évesen olyan pontossággal szavalta az isko-

„Akik Kolozsváron élnek, tudják, milyen szomorú és lehangoló, amikor köd üli meg a Szamost, a lélegzetvétel is nehéz a leülepedett szmog miatt. És akkor bennem, ebben az elpötytyedt borongásban, február szürke derekán megszólalt Áprily Márciusa.”

lában megtanult verseket, mintha a tanítója a minap adta volna fel leckeént. És gyönyörűség volt hallgatni; röstelltem is, hogy a belülről és messze idők távlatából megszólaló szövegek felét sem ismerem.

Jó néhány évvel ezelőtti emléket idéznék: kisfiam a konyhaasztal mellett ül, előtte könyv, és lazmatolva, de csak úgy magában morogván pöröl. Márpedig, ha egy kamaszodó gyermek nincs mély és időtlen elbúvársban a szobájában, vagy nem rohangál fel-alá a lakásban, vagy nem üvöltözik ajtókat csapkodván, sőt melegszendvicset sem kér leves helyett, s azt se kérdezi, hol találhatna tiszta zoknit, hanem csak úgy, elmélázós szelídségben ül a konyhaasztal mellett, akkor csakis nagy baj lehet.

Hát van is. Mert mi lehetne annál nagyobb dráma, minthogy kötelező memoriterként meg kell tanulnia a *Kőműves Kelemennét*? „Minek kell ezt kívülről megtanulni? Dög unalmas már, ki ne tudná a falba épített élő áldozat motívumát? Románból ugyanezt nyaggattuk Manolénál, de legalább azt a hülye mestert nem kellett kívülről megtanulni. Na: «Tizenkét kőműves összetanakodék, magos Déva várát hogy fölépítenék».” lapítva hallgatók, de mégis megjegyzem, hogy *Kőműves Kelemennét* mindenki tanulta, mindenki tudja: dédszüleid, nagyszüleid, minden felmenő ősöd, sőt minden magyar kultúrára szocializált lélek. „Na ne mondd!” Mondom, hogy én tényleg nem mondom. De tegyünk egy próbát! Interjúvold meg a családot: ha valaki nem tud szövegrészeket

idézni félkézből, neked sem kell megtanulnod sornyt se. Élénkül erre: de perc se telik, egyik szobából már fordul is ki, miközben apja még mindig éneklí, hogy „Megint tanakodék tizenkét kőműves, falat megállítani, hogy lesz lehetséges”; lányom is skandálja lelkesen: „Amit raktak délig, leomlott estére, amit estig raktak, leomlott reggelre”, még akkor is, amikor nagyfiam a harmadik szobában kemény és hangos szigorral mondja: ne hülyéskedj már, mit akarsz ezzel?, én a kötelezők mellett több nem kötelezőt is megtanultam annak idején. Kicsi lehangoltan ül vissza a konyhaasztal mellé, s mondja: „Téged már meg se kérdezlek. Na tényleg muszáj lesz megtanulnom, ha már ilyen stréber famíliába születtem.”

Február volt, hűvös, borongós nap, és én a szipákoló esőben szaporán ügettem egyik intézménytől a másikig. Akik Kolozsváron élnek, tudják, milyen szomorú és lehangoló, amikor köd üli meg a Szamost, a lélegzetvétel is nehéz a leülepedett szmog miatt. És akkor bennem, ebben az elpötytyedt

„És a szövegek időtlen időkig ott vannak benned, megszólalásukhoz elég egy hangulat, egy mozdulat, egy érzés, egy furcsán vibráló fény, akár egy előadó művész tolmácsolása, amikor úgy érezheted, hogy nem is a színész, hanem egész lényeged mondja: talán nem is a pontos szöveget, hanem azt az élményt, ami benned mutatja meg magát ismét és olyan hűen, mint amikor először és igazán találkoztál vele.”

borongásban, február szürke derekán megszólalt Áprily Márciusa: „Csengve-nevetve kibuggyan a kedve”. És a víg dithyrambusa: dactilusokra szívtam már jó nagyot a levegőből, amikor hirtelen elakadt az ütem: Milyen sugárban? Fut-fut az áram, de milyen sugárban? Néhány órán át bírtam a gyötördést, a memória tökéletlenségének kínját; pont olyan volt, mint amikor két

Áprily Lajos

Március

A nap tüze, látod,
a fürge diákat
a hegyre kicsalta: a csúcsra kiállt.
Csengve, nevetve
kibuggyan a kedve
s egy ős evoét a fénybe kiált.

Régi, kiszáradt
tó vize árad,
néma kutakban a víz kibuzog.
Zeng a picinyke
szénfejú cinke
víg dithyrambusa: dactilusok.

Selymit a barka
már kitakarta,
sárga virágját bontja a som.
Fut, fut az áram
a déli sugárban
s hőkken a hó a hideg havason.

Barna patakJa
napra kacagva
a lomha Marosba csengve siet.
Zeng a csatorna,
zeng a hegy orma,
s zeng – ugye zeng, ugye zeng a szíved?

kezedben tele bevásárlószatyrokkal, hátadon hátizsákkal egyensúlyozol ide-oda billegve az utasokkal tömött trolin, és elkezd viszketni az orrod hegye. S minél inkább felméred helyzeted, hogy semmiképpen nem leszel képes orrodhoz legalább cseppnyi dörgölésileg se odaferni, annál inkább viszket. Amikor nem bírtam már, hogy másfajta fontos elfoglaltságaim közepette másra se tudok gondolni, csak a sugár sehol nem található jelzőjére, esemest küldtem lányomnak, hogy „segíts!” És képzeljétek el, nem azt írta vissza: „hogy tudsz ilyen hülye lenni, drága anyukám?”, hanem jött a megnyugtató, ellazító és aznapi békémet megteremtő szó: „déli sugárban, anyukám!” S innen már áradhatott tovább a *Zeng a csatorna,/ zeng a hegy orma,/ s zeng – ugye zeng, ugye zeng a szíved?*

FÓRIS-FERENCZI RITA

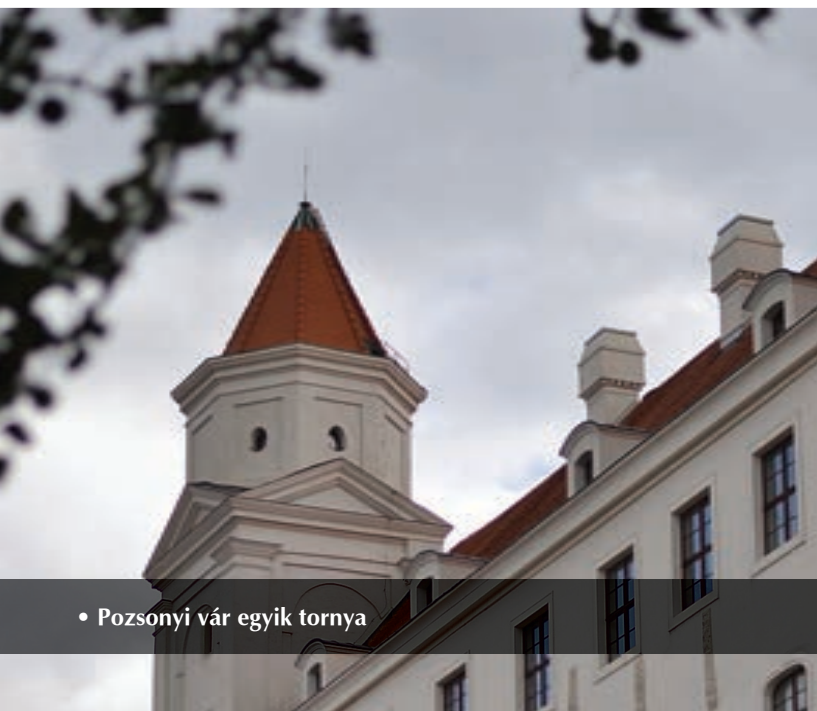

• Pillanatkép a táborban résztvevőkről

• A felvonó, amely a világ legnagyobb jégbarlangjához visz fel.
A fotó Werfenben készült, Ausztriában

SZÖVEG ÉS FOTÓK: SZEKERES ILMA, 12. OSZTÁLOS, BESZTERCE

• Pozsonyi vár egyik tornya

Utazás Európába –

Etnikai nyári táborban vehettek részt a romániai kisebbségek nyelvén megtartott országos tantárgyversenyek győztesei augusztus végén – a kirándulást az Etnikumközi Kapcsolatok Hivatala támogatta. Az út során több európai nagyvárost látogattunk meg, a legfőbb cél pedig az volt, hogy a résztvevők tanuljanak egymástól, ismerjék és ismertessék meg egymással hagyományaikat, szokásaikat. A kirándulás számomra egyedi tapasztalat volt nemcsak azért, mert lehetőségem adódott Európa legszebb városai- ba ellátogatni, hanem azért is, mert rávilágított egy ország kulturális többszínűségére. Besztercei diákként ismertem a szászok hagyományait, azonban például a Moldvában élő kisebbségek kultúrájával nem érintkeztem közvetlenül. Nem hallottam beszélni romániai oroszokat, lengyeleket, szerbeket stb. Ebben az egy hétben megadatott erre a lehetőség, sőt mi több, azokat, akiket eddig idegennek neveztem volna, most már barátainak mondhatok. Meg tudok szólalni az anyanyelvükön, illetve érzem azt, hogy

• Kilátás a pozsonyi várból

- A felvonó, ami lehetővé teszi Eisriesenwelt megközelítését

etnikai nyári tábor

különböző kisebbségek tagjaként nap mint nap hasonló kihívásokkal kell szembenéznünk. Azok közül a városok közül, amelyekbe ellátogattunk (Budapest, Pozsony, Bécs, Linz, Passau, München, Salzburg, Bled, Zagreb) ki szeretném emelni Bécset, hiszen ott töltöttünk a legtöbb időt. Schönbrunn gyönyörű kertjei, a Belvedereben látott kiállítások, a Prater vidámpark és sok más egyedülálló hely győzött meg arról, hogy mindenképpen vissza szeretnék térni oda, és ha lehetne, az egész kirándulást megismétném. Nem hiába mondják, hogy egy ilyen jellegű útról kellemes emlékeket visz majd haza az utazó. Biztos vagyok benne, hogy mindegyikünk másképp élte meg az együtt töltött időt, és afelől sincs kétségem, hogy az ott szerzett tapasztalatokat hazatérve ki-ki a maga módján hasznosítja, és átadja saját közösségének azt, amit ott felépítettünk. Meg szeretném köszönni mindenkinek, aki lehetővé tette ennek a tábornak a megszervezését, és nagyon örülök, hogy ott lehettem.

- Szökőkút Salzburgban

- Különböző kisebbségek tagjai vettek részt az utazáson

Másfél évtizede a sérült gyerekekért – hiánypótló intézmény Nagyváradon

A Nagyváradon működő mallersdorfi szegény ferences nővérek közösségének házában tizenöt évvel ezelőtt kezdte meg működését a sérült gyerekek számára alapított óvoda. Az akkor Kis Szent Teréz névet viselő, pár gyermekkel induló intézmény ma már – Szent László speciális óvoda néven – a Szent László Római Katolikus Teológiai Liceumhoz tartozik és több gyermek befogadását, foglalkoztatását vállalja. A ferences zárda egyik

Erzsébet nővér: Közösségünk előjárói annak idején megnézték, hogy ebben a fiókházban mivel lehetnének leginkább a város szolgálatára. Alapos körütekintés után döntöttek a sérült gyerekek részére létesítendő óvoda mellett. A városban akkor sem volt és azóta sincs ilyen jellegű magyar nyelvű intézmény. Öt gyermekkel indultunk, akiket a közeli kórházból hoztunk el. Volt egy autista és egy vak kisfiunk, a

orientációjukat különösen meghatározta az, hogy nálunk dolgoztak.

Erzsébet nővér: Ezek a gyerekek rögtön visszajeleznek, örülnek, ha segítséget kapnak, s ez nagyon jó hatással van a segítőkre is. A külföldi önkénteseink szemléletét az ilyen pozitív visszajelzések befolyásolhatták. Amúgy ebben a munkában mindig később tapasztaljuk meg a tényleges eredményt. Sokszor tehetetlenül állunk egy-egy helyzet előtt. Van ötletünk arra, hogy mit kellene fejleszteni, de megtörténik, hogy a gyerekek éppen nem arra van igénye. Mert ők csak vizezni szeret, vagy kiszedi a földet a virágok közül, pörög, szaladgál összevissza... Ilyenkor meg kell várni azt az időt, amikor felismered, hogy miben tudsz segíteni neki.

– Sajnos nálatok is tapasztalható az a – amúgy világszerte létező – jelenség: több autista gyereket kaptatok. Bár az autizmus kialakulásának okait még nem tudja egyértelműen meghatározni az orvostudomány, óvodátok gyermekeivel kapcsolatban ti mit sejtetek?

Wagner Andrea: Egyes elméletek szerint az oltóanyag jelenthet veszélyforrást, hiszen higanyt tartalmaz, és ez a higanytartalom gátolja az agyi működéseket. Mások a környezetre, környezetszennyezésre fogják. Persze a genetikai alap is ott lehet, amire ráépül a környezeti tényező.

Erzsébet nővér: A mi gyerekeink szüleinek nagy része azt mondja, hogy bizonyos védőoltás után változott meg a kicsi.

– Az óvodai foglalkozásokkal sikerül valamelyest javítani a beteg gyerekek állapotán?

Erzsébet nővér: Igen, ha lassan is. Az egyik kisfiunk például nem evett nálunk, de most már eszik keveset, és elkezdett beszélni is, ezek jó jelek.

Wagner Andrea: Betegségük által az érzékenységük is érintett, így nagyon

• Együttlét a sérült gyerekek számára alapított nagyváradai óvodában

szárnyában helyet kapott óvoda négy – játszó-, ebédlő, háló-, illetve torna-, valamint logopédiai – teremben működik, s a szabadtéri foglalkozásokhoz, játékokhoz a kolostor kis udavara is rendelkezésre áll.

Az iskolába járó sérült gyerekek délutáni és vakációs foglalkoztatása céljából a nagyváradai római katolikus püspökség napközi otthont is működtet, amelyben a ferences nővérek is munkát vállalnak. Mindkét intézmény hiánypótlónak számít a Körös-parti városban. Az óvodát vezető Erzsébet nővérrel, Szép Judit óvodapedagógussal, Wagner Andrea logopédussal és a napköziben dolgozó Krisztofora nővérrel az elmúlt tanév végén a Dózsa György utca 4 szám alatti rendházban beszélgettünk.

– Miért éppen sérült gyermekekkel foglalkozó intézményt létesítettek?

többiek szociálisan hátrányos helyzetű gyerekek voltak. Többféle sérüléssel rendelkező gyereket neveltünk az évek során. Ebben az évben 12 gyermekünk van. Az intézményben két óvónő és egy logopédus dolgozik, és meghatározott időközönként egy gyógytornász is jön a gyerekekhez. Munkánkat önkéntesek is segítik, amiért különösen hálásak vagyunk. A kapcsolódó szakokat végző egyetemi hallgatókon és a pedagógiai liceum diákjain kívül egy vincés nővér is rendszeresen segít nekünk.

Wagner Andrea: Van olyan terápiás módszerünk, amely azt feltételezi, hogy mindegyik gyereknek legyen egy felnőtt irányítója, ilyenkor különösen jól jönnek a külsős emberek.

Voltak külföldi önkénteseink, ők a mai napig érdeklődnek, üdvözlik a gyerekeket. Úgy érzem, az ő szakmai

kevés ízt fogadnak el. Azt tapasztaltuk, hogy az óvodai élet során aztán egyre többet engednek be.

Főleg szociális területen látványosabb a változás. Sok újonnan érkezett gyermek a kezdeti időben elszigetelten, sarkokba húzódva játszik, majd egy idő után már elfogadja a testi érintést, tartja a szemkontaktust, hosszabb időn keresztül bekapcsolódik egy-egy körjátékba, és az egyéni foglalkozáson is egyre több időre vonódik be.

Erzsébet nővér: Úgy látszik, hogy a szociális esetű gyerekek nagyon sokat segítenek a többieknek. Nimród például nem szerette, ha hozzáérnek, de ha egy szociális esetű kislány simogatja meg, az nagyon segíti őt. De olyan is van, hogy az autista közeledik.

Szép Judit: Az egyik súlyosan értelmi sérült, autista kisfiú két éve jár az óvodába. Nem ismerte a saját nevét, nem ült a széken, nem tudott enni, és azt sem engedte, hogy etessük. Mászni sem tudott, nem vette észre, hogy játékok és emberek vannak a teremben. Egyetlen dolog érdekelte: bármi, ami a keze ügyébe akadt, a földre dobta. Ma az asztal mellett ülve várja, hogy megetessem, ha bejön az óvodába, megkeres, és az ölembe ülve, elégedetten gügyög, játékot keres a polcon, és egyetlen játékkal babrál, a többit nem szórja le. Egy másik, szintén autista kisfiú toporzékolva, kétségbeesve, visítva „mutatkozott be”, hetekig egy szűk kis sarokban töltötte a napjait, nem fogadta el sem a gyermekek közeledését, sem a miénket. Csoportos tevékenységbe egyáltalán nem lehetett bevonni, agresszív, kicsit sem kommunikatív és nagyon érzékeny volt. Ma már a reggeli beszélgetéseink alapembere, minden kérdésemre válaszol, a csoportos tevékenységeket türelmesen és figyelmesen végigüli, végrehajtja a kijelölt feladatokat és örömmel reagál a dicséretre. Kommunikációban és viselkedésben is nagyon sokat fejlődött, agresszivitását igyekszik féken tartani, szeretettel közeledik a gyerekekhez.

– *Hogy néz ki a napi program a Szent László speciális óvodában?*

Erzsébet nővér: A reggeli érkezés után, 8-tól 9-ig szabad játszás van. Reggeli előtt beszédfejlesztést iktattunk a programba, ekkor megbeszéljük a napszakokat, a napot, azt, hogy kik vannak

•Nővérek, pedagógusok kis tanítványaikkal

jelen, mondókázunk, és utána imádkozunk. Ők mondják meg, hogy mit énekeljünk, kiért imádkozzunk (már akik tudnak beszélni), majd reggelizünk, és reggeli után még félórát szabadon játszának. Ezután két csoportra oszlunk. Akiknek még arra van szükségük, hogy egymáshoz közeledjenek, a hálóbá viszük, ott folyik a kisebb fejlesztés, ennek Andi a felelőse, de felváltva vezetjük. Ez a közösséggé formálódást segíti. A játéktérben maradók már kicsit előbbre haladtak a közösségi életben, és ők már tudnak széken ülni. Számukra a normál óvoda szintjének megfelelő foglalkozásokat igyekszünk szervezni. Kevesebb, de szemléletesebb dolgokat csinálunk, olyasmiket, amik jobban megérintik őket. Ha például a tavaszi virágokról tanulunk, fontos, hogy érzékeljék, fogják, lássák a növényeket, így élő információkhoz jussanak. A fejlesztéseken kívül van logopédia és torna is.

Wagner Andrea: Ez egyfajta integrációs törekvés arra, hogy a gyerekek kölcsönösen elfogadják egymást. És tényleg azt tapasztaljuk, hogy ezáltal nyitottabbá válnak. Az ép gyermek megismeri a másságot, a sérüléssel járó tüneteket, majd a játék örömeiben ezek a különbségek „eltűnnek”. Az év elején az óvodapedagógusokkal együtt felmérést végzünk gyerekeink körében, majd közösen megfogalmazzuk a fejlesztési célokat. A fejlesztés egyéni módon vagy pedig csoportos formában zajlik. Kabinetemben különböző eszközökkel félórás fejlesztésben részesítem – egyénre szabottan – a gyerekeket, és mindennap egy csoportos tevékenységet vezetek.

– *A sérült gyermekkel való együttlét két-ségtelenül alakítja az egészséges gyerek szemléletét is.*

Erzsébet nővér: Hosszú ideje mottónk a híres mondás: „ha minden egészséges gyerekek lenne egy sérült gyerek társa, egészségesebb lenne a világ”. Nagyon hiszünk ennek igazságában.

Wagner Andrea: Külföldön ez szépen működik, nem dugják el ezeket a gyerekeket, és még sincs megbélyegzés, címkézés, megbámulás. Itt viszont még másképpen van. Mi szülő csoportokat is szervezünk, és ezeken nagyon sokszor előjön, hogy a szülő azt tapasztalja, hogy a játszótéren vagy más helyen az ép gyermek nem közeledik a gyermekéhez. Panaszolják, hogy sokszor előfordul, hogy az ép gyermek anyukája elhúzza gyermekét, nehogy „fertőzés útján” elkapja a betegséget... Hihetetlen, hogy errefelé még mi van a köztudatban.

– *A szülő számára mindez nyilván nagy teher, amit élete végéig nem tud letenni. Ennek ti tudatában vagytok, és minden bizonnyal ebbe az irányban is tesztek lépéseket.*

Wagner Andrea: Óvodásaink szüleivel havonta egyszer találkozunk, ilyenkor pszichológus, gyógypedagógus, orvos, neurológus bevonásával különböző témákat dolgozunk fel. Az ilyen találkozások élményt jelentenek a szülők számára, hiszen megtapasztalják, hogy nincsenek egyedül, mások is élnek hasonló problémákkal. Ezek a szülők szenvednek. A legtöbb esetben párkapcsolati szinten

is sérül az anyai szerep, gyakran elhidegül a társ, a férfiak ugyanis nehezebben dolgozzák fel a sérült gyerek jelenlétét a családban. És ez még válásba is torkolhat. Aztán a baráti kör is leépül, és leszűkülnek a család lehetőségei.

Wagner Andrea: A különböző ünnepkörökhöz kapcsolódóan vallásos élményeket is nyújtunk számukra. Ez szintén erősíti őket. Amúgy különböző felekeze-

– *Nagyobb korukban milyen intézményi segítséget kapnak a sérült gyerekek és szülei?*

Erzsébet nővér: Sajnos ez a kérdés még megoldatlan itthon. Az első, ma már huszonéves gyerekeink szülei is folyamatosan kérdezik tőlünk, hogy nem hozunk-e létre egy otthont, ahová bár egy hétre elhelyezhetnék a gyermekeiket. Érthető, hogy ők is szeretnének

is láttunk, ahol kézimunkáznak, gyönyörű terítőket varrnak, kosarakat fonnak. A foglalkoztatók nem elméleti, hanem gyakorlati tudás átadására töreksenek nyugodt környezetben, nem a megszkott iskolarendszerben, ahol a gyerek és a pedagógus is szenved. Az egyik fiú mondta, hogy ő hazaviszi a megkezdett terítőt, és otthon varrja tovább, hogy ne unatkozzon. Ma mikor mond ilyet egy normál iskolába járó gyermek?

– *Van-e valamilyen általános „kulcs” a sérült gyermekekhez?*

Wagner Andrea: Nagyon sok türelemre, elfogadásra, empátiára van szükség. Úgy gondolom, hogy ezek alappillérei ennek a munkaterületnek. Aki ezeket nem érzi magáénak, válasszon más magáénak. Sokszor a határainkat súrolja az itt végzett munka. Aztán erőt gyűjtünk, mély levegőt veszünk, és folytatjuk. Örülünk a kicsinek, az apró lépéseknek. Meg kell tanulni alacsonyabba helyezni a mércét, és a kicsinek is örülni, különben nem lesz sikerélmény. Ugyanolyan fontos a gyermek értékeinek a meglátása.

Szép Judit: Nagyváradon több lehetőség is van a speciálispedagógia-diploma megszerzésére, de egyik sem biztosítja a sérült gyermekekkel való foglalkozás szakszerűségét, minőségét. Véleményem szerint a gyakorlat a legjobb mester, ezenkívül a gyermekek nagyon sokat segítenek nekünk a tanulásban. Mindennap tanulunk tőlük valamit, és fejlődünk szakmai értelemben is. A sérült gyermekekkel való foglalkozáshoz szükséges alapvető készség a türelem és a szeretet. Nem szoktunk bonyolult feladatokat végezni velük, képességeikhez kell igazítanunk a tevékenységeket, és ha egy gyakorlathoz hetek vagy hónapok szükségesek, hogy a gyermek elsajátítsa, akkor türelmesen hetekig/hónapokig ugyanazt gyakoroljuk.

– *Miben másabbak a sérült gyermekek, mint az egészségesek?*

Wagner Andrea: Fokozott érzékenység van bennük a világra, az emberekre, és nagyon gazdag az érzelmi életük. Az agresszív vagy önagresszív gyerek is ki akar fejezni valamit. És nagyon sok szeretet van bennük. Az irányukban tanúsított nyitottságot és elfogadást rögtön visszajelezik. Úgy gondolom, hogy az

• **„Az egészségesektől eltérően ezek a gyerekek nagyon sokat dolgoznak az apró javulásokért.”**

tekhez tartozó gyerekek vannak az óvodai csoportban, de ez senkit sem zavar. A szülők nagyon nyitottak mindenre. Soha nem tapasztaltunk tiltakozást részükről, amikor egy-egy ünnep előtt elhívunk egy papot vagy lelkészt. A szép szavak hallatán sokszor láttunk könnyeket a szülők szemében...

Erzsébet nővér: Olyan személyeket is igyekszünk hívni, akik személyesen is érintettek a kérdésben. Egy adventikoszorú-készítési alkalomra például egy baptista lelkész hívott meg, aki feleségével együtt 21 éve gondozza sérült gyermekét. „Sorstársaknak” nevezte a szülőket, és elmondta nekik, hogy az eltelt idő során soha nem gondoltak arra, hogy otthagyják a beteg gyermeküket. Ezzel az édesapákat is erősíteni akartuk. De meg szoktuk hívni az óvodánkból már kikerült gyerekeket is.

megpihenni. Vannak gyerekek, akiket be tudunk iskoláztatni, de sajnos olyanok is, akiket nem. Előfordul például, hogy egyes autista gyerekek egyre agresszívvá válnak.

Wagner Andrea: Foglalkoztatókat, műhelyeket kellene létrehozni, ahol dolgozhatnak az ilyen személyek, ez számukra is sikerélmény lenne, és a társadalom részére is „termelnének” valamit. Ilyenből sajnos országszerte nagyon-nagyon kevés van.

Erzsébet nővér: A közelmúltban Magyarországon tett intézménylátogatás alkalmával szép példákat láttunk. Tizedikes gyerekek számára tartott órán vettünk részt, amely a teaüvegek felismeréséről és a gyógyításban, megelőzésben való használatukról szólt. A nevelők mondták, hogy hosszú ideig, lassan tanulják mindezt. Szép műhelytermeket

egészséges gyermekek sokat tanulhatnának tőlük. Egészen biztos vagyok benne, hogy ha sikerülne egy-két sérült gyermeket integrálni a normál osztályokba, szépen együtt tudnának élni. De ha nem is iskolai programban, hanem azonkívül lehetnének együtt különféle programok keretében, az már nagy lépésnek számítana. Így később nem lenne ez a tartózkodás a sérült gyerekekkel szemben.

Erzsébet nővér: Én azt látom, hogy mindegyikük külön rejtett személyiség. Van, aki nagyon szépen rajzol, másuk hamar megtanul ritmust ütni vagy zenélni, és még sorolhatnánk.

Wagner Andrea: Az autisták között különösen sok a rendkívüli képességű gyermek. Ennek a többletnek mindenképpen hasznát kellene vegye a társadalom.

Szép Judit: Az egészségesektől eltérően ezek a gyerekek nagyon sokat dolgoznak az apró javulásokért. Kedvenc példám Rolika, aki a csúszda alatt várta, hogy felemeljem, mert nehéznek és fárasztónak bizonyult számára a mászás. Talán kegyetlenségnek tűnik első hallásra, hogy azt közöltem vele, egyedül kell megoldania a problémát. Ott állok a háta mögött, ha gond van, elkapom, de a mászás az ő feladata. Nehézkesen, lihegve cipelte fel mind a 30 kilóját, majd széles vigyorral az arcán tapsolással jelezte, hogy megérdemli a dicséretet. Nem is maradt el a taps és a cirógatás sem, persze a jutalom legedesebb része, amikor lecsúszik a gyermek, úgy ahogy tanultuk: „mint a hercegek a paripán”, nem fekve, hanem ülve. Ugyanilyen helyzetben egy normálisnak titulált gyermek sok esetben addig toporzékol a csúszda alatt, amíg valaki megoldja a problémáját, majd ha lecsúszott, mérgesen, elégedetlenül tovább követelőzik.

– Óvoda után hogyan folytatódik egy sérült gyermek élete?

Wagner Andrea: Nagyváradon a kisegítő iskola egyetlen magyar csoportjában vagy az ún. Orion Központ román nyelvű osztályában kezdik iskolai tanulmányaikat az óvodát kijáró gyerekeink. A speciális iskolában kevés a pedagógus, és nem túl jók az ott alkalmazott módszerek. Néhányukat azért sikerül normál iskolába íratni.

Erzsébet nővér: A szülők sajnos féltik gyermekeiket a kisegítő iskolától: csak oda ne kerüljenek! Inkább a normál intézmény felé húzódnának, de azt látjuk, hogy a normál intézmények nincsenek erre felkészülve. Igyekszünk mi is tanító nénit keresni, de többször megtörtént, hogy a tanító néni a kollégájára vagy a szülőkre, a többi gyerekre hivatkozva hárított. Akiket befogadtak, a legtöbbször azért tették, mert félték tőle, hogy megszűnik (vagy el sem indul) az osztály. Utólag azért talán soha nem bánták meg. A legnagyobb gond persze az, hogy az iskola és a társadalom sincs felkészülve az ő befogadásukra. Hiszen ezek a gyerekek nem tudják felvenni a versenyt a többiekkel.

Wagner Andrea: Az lenne az ideális, ha a normális iskola keretében működne egy speciális csoport, így intézményi szinten nem lennének szegregálva a sérült gyerekek. A találkozások, közös foglalkozások lehetősége megmaradna, ami mindkét oldalt építené.

Erzsébet nővér: Mi végigkísérjük a tőlünk kikerült óvodás gyerekeket az iskolában is. Lassan családtaggá válnak a gyerekeink, a köztünk kiépült szálak hosszú ideig megmaradnak. Ez megerősítő számukra. Az óvodába is visszajárnak, ez az óvoda egy biztonságot nyújtó kis sziget marad a számukra.

– Krisztofora nővér a három éve létesült délutáni és vakációs foglalkoztató központ munkatársa, vele az ebben az intézményben zajló tevékenységekről beszélgettünk.

Krisztofora nővér: Napközink a szülők kérésére létesült. Az iskolába kerülve sajnos megszűnik az óvodában megszokott vallásos nevelés és a személyre szabott foglalkozás. És persze a szülők dolgoznak, sok esetben délből nem tudják hazavinni a gyereket. A három hónapos nyári vakációban is nehéz megoldaniuk a gyerekek felügyeletét. Így hát iskolaidőben déli 12 órától fél 6-ig, vakációban 9-től fél 4-ig foglalkozunk a gyerekekkel. Tucatnyi, hat és tizenhat éves kor közötti gyerekünkkel két pedagógus foglalkozik heti váltásban, aztán logopédus és gyógytornász is jár hozzánk, egy betegnyugdíjas hölgy pedig dada-ként áll a rendelkezésünkre.

– Igen sokféle korú és nyilván sokféle sérüléssel élő gyerek jár hozzátok, így gondolom, itt is mindenkivel külön kell foglalkozni.

Krisztofora nővér: Valóban így van, kevés az olyan feladat, amit két-három gyereknek egy időben oda lehet adni, hiszen más-más tempóban haladnak. Vakációidőben közös tornát is beteszünk minden napra és alvási, relaxálási lehetőséget is biztosítunk számukra.

– Nem csalódnak az iskolában ezek a gyerekek?

Krisztofora nővér: Ez gyerektől és az iskolától függ. A kisegítő iskolába járó egyik kislányunk például többször megjegyzi: „Én nem tehetek arról, hogy ilyennek születtem!” Az az iskola segít elfogadni saját magával és másokkal is a másságát.

Egy normál iskolába járó fiúcskánk viszont tele volt ambícióval iskolakezdetkor. Nagyon akart teljesíteni, de aztán kicsit megtört a lelkesedése, mert az iskolai elvárásrendszer nem az ő szintjéhez volt igazítva. Az ő fejlődését nem értékelték, hiszen az messze lemaradt a többiekétől, így csak ilyesmiket hallott: „Nem írsz, nem dolgozol elég szépen.” Ekkor jeleztem az iskola felé, hogy ez nem jó így, hiszen ez a gyermek dupla annyi idővel és energiával próbálja megoldani ugyanazt a feladatot, amit a többi gyerek.

– És mi volt a válasz?

Krisztofora nővér: Előfordult, hogy azért nem értékelték pozitívan, hogy ne kerüljenek jó jegyek az ellenőrzőbe. Ekkor ugyanis a betegségét vizsgáló komisszió azt mondhatja, hogy nem is sérült a gyermek, hiszen jó jegyei vannak. Így aztán arra kértem a tanító nénit, hogy legyen két ellenőrzője, egyikbe a saját szintjéhez számított fejlődésre, a másikba a mindenki elé állított mérce szerinti haladásra kapott jegyeket írják. Mert az sem jó, hogy mindig negatív értékelést kapjon azért, mert mozgássérült.

Ezek a gyerekek mind értékesek, saját szintjükön képesek teljesíteni, és nagyobb korukban akár hasznos tagjaivá válni a társadalomnak, csak a társadalomnak ezt fel kellene ismernie...

OZSVÁTH JUDIT

Az aradi születésű Stefan W. Hell az egyik kémiai Nobel-díjas

„Rendkívül büszkék vagyunk, és örülünk a hírnek, hogy Stefan W. Hellt Nobel-díjjal tüntették ki. Már várható volt, hiszen nagyon szerteágazó a tudományos tevékenysége. Az is figyelemre méltó, hogy fizikusként kapta meg a kémiai Nobel-díjat” – nyilatkozta Michael Szellner, az aradi Német Demokrata Fórum elnöke. Az aradi születésű Stefan W. Hell egyike a három kémiai Nobel-díjasnak, a Németországban élő tudós az amerikai Eric Betziggel és William E. Moernerr-rel kapta megosztva az elismerést nanoszkópiáért – jelentették be október elején a Svéd Királyi Tudományos Akadémián Stockholmban. A bizottság indoklása szerint a nanoszkópia egyebek közt lehetővé tette az élő sejteken belül az egyes molekulák nyomon követését és annak megfigyelését, hogyan képződnek szinapszisok az idegsejtek között, vagy miként alakulnak ki a patológias fehérelváltozások olyan betegségekben, mint az Alzheimer-, a Parkinson- vagy a Huntington-kór. Az 1962-ben született Stefan W. Hell az Arad megyei Szentannán töltötte gyerekkorát, itt végezte az általános iskolát. 1977-ben a temesvári Nicolaus Lenau-gimnáziumban kezdte meg a középiskolai tanulmányait, majd 1978-ban, 15 éves korában szüleivel együtt kitelepedett Németországba. 1990-ben a Heidelbergi Egyetemen szerzett PhD-fokozatot. 1991 és 1993 között az európai molekuláris biológiai laboratóriumban dolgozott, majd kutatót a Turku Egyetemen és Oxfordban. 1997-ben került a göttingeni Max Planck Biofizikai Kémiai Intézetbe.

2002 óta az intézmény igazgatója, a nanobiofizikai részleg létrehozója. Kísérleti fizikát tanít a Göttingeni Egyetemen, elméleti fizikát a Heidelbergi Egyetemen. 2003 óta ő vezeti a német rákkutatási központ nagyfelbontású optikai mikroszkópiával foglalkozó részlegét Heidelbergben. Michael Szellner elmondta, Hell több ízben is hazalátogatott, hiszen 2012 óta díszdoktora az aradi Vasile Goldiş-egyetemnek, 2012-ben a Román Tudományos Akadémia tiszteletbeli tagjává választotta, 2013-ban pedig a Bukaresti Műszaki Egyetem is díszdoktori címmel jutalmazta. Hell a negyedik romániai születésű Nobel-díjas, a bányászati születésű, sváb származású német író, Herta Müller 2009-ben kapott irodalmi Nobel-díjat, a máramaroszi Elie Wieselt 1986-ban béke-, a jászvásári George Emil Paladét pedig 1974-ben orvosi Nobel-díjjal jutalmazták.

A kék LED és a „belső GPS”

A kékfény-kibocsátó dióda (kék LED) felfedezéséért három japán kutató, Akaszaki Iszamu, Amano Hiroši és Nakamura Szudzsi kapta az idei fizikai Nobel-díjat – jelentették be a Svéd Királyi Tudományos Akadémián. A bizottság indoklása szerint a három tudós 20 évvel ezelőtt felfedezett egy energiatakarékos és környezetbarát fényforrást, amellyel teljesen új módon nyerhető fehér fény. A kékfény-kibocsátó félvezető dióda megalkotásával a három tudós alapjaiban alakította át a világítási technológiát. A vörös- és a zöldfény-kibocsátó diódák már sokkal korábban léteztek,

ám a kutatói szféra és az ipar minden erőfeszítése ellenére három évtizeden át váratott magára a kékfény-kibocsátó diódák megalkotása. E nélkül pedig lehetetlen volt a fehér fényt kibocsátó lámpák megalkotása.

Az agykutatás területén elért eredményeiért három tudós, az amerikai-brit John O’Keefe, illetve a norvég May-Britt Moser és férje, Edvard Moser kapta megosztva az idei orvosi-élettani Nobel-díjat. Az illetékes bizottság indoklása szerint a kutatók fedezték fel az agy helymeghatározó rendszerét, azt a „belső GPS-t”, amely segítségével az ember képes tájékozódni a térben. „A tájékozódási képesség kulcsfontosságú létünk szempontjából. John O’Keefe, May-Britt Moser és Edvard Moser kutatásai olyan kérdést oldottak meg, amely sok évszázadon keresztül foglalkoztatta a tudósokat és a filozófusokat, azt, hogy miként képes az agy a környezetben való eligazodáshoz szükséges térképét megalkotni” – hangsúlyozza a bizottság közleménye.

Patrick Modiano francia író kapja az irodalmi elismerést

Patrick Modiano francia írónak ítélte oda a 2014. évi irodalmi Nobel-díjat a svéd akadémia. A testület indoklása szerint a 69 éves író az emlékezés művészetéért tüntették ki, amellyel megidézte a legfel foghatatlanabb emberi sorsokat, és feltárta a náci megszállás mindennapjait. Patrick Modiano munkái tömörségükről és filozófiai mélységükről ismertek. Múltról és jelenről, emlékezésről és feledésről, identitásról és bűnösségről szóló, mélyen emberinek tartott elbeszéléseivel számos olvasót szólított meg, és tett rajongójává. Könyveiben – amelyek közül több magyarul is megjelent, például *A kis Bizsu*, *a Sötét boltok utcája* és a *Dora Bruder* – gyakran ír Párizsról, a francia főváros már-már önálló szereplőnek tekinthető műveiben. Írásaihoz családja történetéből és a német megszállás alatti eseményekből, valamint interjúkból, újságcikkekből is merít. Előfordul, hogy egy-egy szereplője több történetben is feltűnik, mint ahogy az is, hogy korábbi epizódokat jobban kibont későbbi műveiben, amelyeket Párizs és a történelem kapcsol össze.

K. J.

Hell: a szülőföld identitásunk része marad

Bár 36 éve elhagyta Romániát, Hell úgy vélekedik, a szülőföldet sohasem lehet elfelejteni. Amikor 2012-ben az aradi Vasile Goldiş-egyetem díszdoktorává avatták, úgy nyilatkozott, bár sok idő eltelt, amióta emigrált, a szülőföld számára is különleges hely, amit az ember mindenhol magával visz a lelkében. „A szülőföld nemcsak annyi, hogy az útlevelel szerepel, hanem identitásunk része. Így Arad és környéke, valamint az ott töltött első tizenöt évem önazonosságom része volt, és marad mindig is. Itt kezdtem iskolába járni – az első nyolc évben Szentannán jártam, itt gyerekeskedtem, és találkoztam azokkal a tanárokkal, akik csodálatos munkát végeztek. Mindannyian tudjuk, mennyire fontos a gyerekkor. Az, hogy tanulni és kutatni kezdtem, jórészt szülőhelyemnek köszönhető” – mondta meghatottan a díszoklevél átvételekor Hell.

Elkezdődhet az új tankönyvek kinyomtatása

Szerződést köthet az oktatási minisztérium az első és második osztályosok új tankönyveit elkészítő, a versenytárgyaláson nyertesnek bizonyuló cégekkel. Az óváásokat elbíráló országos bizottság tájékoztatása szerint ugyanis a másodszor megszervezett közbeszerzésre csupán egyetlen óvás érkezett – az első osztályosok román tankönyve kapcsán –, így a többi kiadvány esetében a szaktárca keddtől kezdődően megkötheti a szerződéseket a nyertes kiadókkal. Az elsősök számára a román nyelv mellett matematikából, valamint magyar és angol nyelvből készülnek új tankönyvek, míg a másodikosok román nyelvből és matematikából kapnak új kiadványokat, illetve ezek digitális változatát. A szaktárcanak azt követően kellett újabb licitet kiírnia, hogy az augusztusban szervezett versenytárgyalás kapcsán több mint egy tucat óvás érkezett, miután a szaktárca a pályázatok zömét elutasította. A magyar tagozatosok számára készült kiadványok esetében csupán egyet, az elsősök ábécéskönyvét értékelte megfélemlőnek. A licit körüli hercehurca miatt a kisdíjak egy hónappal az iskolakezdés után még mindig nem jutottak hozzá az új tankönyvekhez.

Szórványbentlakást avattak Nagysármáson

Szórványbentlakást avattak a mezőszéki Nagysármáson. Az egyházi és civil összefogással, magyarországi és RMDSZ-támogatással létesült kollégiumnak köszönhetően a Mezőség megapadt magyar közösségében születő gyermekek immár anyanyelvükön tanulhatnak. A református istentisztelettel egybekötött átadón több magyarországi és erdélyi felszólaló is a szórványkollégium létrejöttének fontosságát hangsúlyozta. „Ebben az épületben gyermekeink magyarul fognak énekelni és táncolni, innen magyar iskolába fognak járni. Megtartják majd anyanyelvüket, megtartják kultúránkat és közösségeinket. A sármási, mezőszéki magyarságnak tudnia kell, hogy a magyar kormány mellett áll, hogy törekvéseiben mindig támogatni fogja” – üzent a sármási magyar közösségnek Potápi Árpád János államtitkár, akinek levelét Tóth László, a nemzetpolitikai államtitkárság munkatársa olvasta fel. Répás Zsuzsanna volt helyettes államtitkár beszédében úgy fogalmazott, „a mi felelősségünk”,

hogy lehetőséget, körülményeket biztosítsunk a gyerekek számára ahhoz, hogy ki tudják bontakoztatni tehetségüket. Magyarai Tivadar, az RMDSZ oktatási főtitkárhelyettese arra hívta fel a figyelmet, hogy a sármási kollégiummal Maros megye szinte valamennyi szórványrészen megalakult az a bentlakási hálózat, ami lehetőséget ad arra, hogy a mezőszéki gyerekek magyarul tanulhassanak. Rámutatott, a szórványkollégium létrehozásához az épületet a helyi református egyház biztosította, a tapasztalatot és a szervezőmunka erejét pedig a Kallós Zoltán Alapítvány adta. „Keressük a lehetőségeket, hogy a felszerelés és működtetés során is támogatni tudjuk a kezdeményezést, leghamarabb könyvtár-kezeléssel, egy kis könyvtár létrehozásához” – tette hozzá Magyarai Tivadar. Az istentiszteletet követően Kallós Zoltán és Répás Zsuzsanna vágta el a szalagot, és adta át a kollégium épületét.

Irodalmi atlaszt készített az RMDSZ

Irodalmi atlaszt készített az 5–12. osztályosok számára az RMDSZ, emellett a korábbi években bemutatott, magyar nyelvű földrajzi atlasz kiadását is folytatják – jelentette be Magyarai Tivadar, az RMDSZ oktatási főtitkárhelyettese. Az oktatási szakember rámutatott, sokkal hatékonyabban tudnak előállítani oktatási segédesszközöket, mint tankönyveket, és bár arra nincs elég pénzük, hogy minden diáknak jusson egy-egy példány az atlaszokból, az iskolákat már el tudják látni velük. „Az irodalmi atlaszokból összesen 3500 példány készült, míg az 5–12. osztályos magyar gyerekek száma mintegy 100 ezerre tehető. Így ha nem is jut minden gyereknek, de biztosan jut minden osztálynak egy példány. Egyébként a segédanyagot már elküldtük a tanintézeteknek, így már a tanévkezdés első hetében használhatják a diákok” – magyarázta Magyarai Tivadar. Arról is beszámolt, hogy a visszajelzések alapján a 2012-ben elindított földrajzi atlasz-program olyan jól sikerült, hogy idén újabb 2200 példányt adnak belőle ingyenesen a tanintézetek könyvtárainak. A Cartographia kiadó gondozásában megjelent kiadványokat 20 lejért meg is lehet vásárolni. Iszlai Enikő, az irodalmi atlasz szaklektora a most készített kiadványt ismertette elmondta, hogy a segédanyag színes ábrákkal, úgynevezett infografikákkal mutatja be az irodalomtörténet különböző korszaka-

kait. Külön odafigyeltek arra, hogy egymás melletti oldalakon ismertessék be a világ-, illetve a magyar irodalom eseményeit, de a kortárs erdélyi magyar irodalom is megjelenik benne.

Utalja az oktatási-nevelési támogatást az RMPSZ

Elkezdte a Szülőföldön magyarul program keretében nyertes pályázatok kiértékelését a Romániai Magyar Pedagógusok Szövetsége (RMPSZ), így a kifizetéseket is elkezdődhetnek. Romániában több mint 155 600 nyertes pályázat van a magyarul tanuló diákok körében. A támogatást az OTP Románia Bank utalja a nyertesek szüleinek bankszámlájára, a tranzakció ábécésorrendben történik, és várhatóan december 5-éig valamennyi támogatotthoz eljut. A program keretében az iskolások 235 lej (17 200 Ft) kapnak nevelési, oktatási, valamint tankönyv- és taneszköztámogatásként, a hallgatói támogatás értéke pedig 39 lej (2800 Ft).

Tamás Gyula nevét vette fel a mérai iskola

Tamás Gyula helyi tanító-iskolaigazgató nevét vette fel a Kolozsvár melletti Méra iskolája. A Bács községhez tartozó faluban nemrég kapott önálló jogi státust a tanintézet. „Amikor iskoláról beszélünk, akkor a jövőnkéről beszélünk. És azok, akik iskolát építenek, akik iskoláknak adnak nevet, azok elhatároztak egy dolgot: itthon, a szülőföldünkön tervezik az életüket, a jövőt, itthon maradnak” – jelentette ki a névadó ünnepségen Kelemen Hunor, az RMDSZ elnöke, államelnököjelöltje. Hangsúlyozta, az erdélyi magyar közösség számára a legjobb befektetés a gyermekek oktatása, nevelése. „Az a tudás, amit az elemi iskolában szerzünk, nevelésünk alapja, hozzátartozik nyelvi, kulturális és vallási identitásunkhoz, és egy életre meghatározza azt. A mai névadás értékvalasztás is: Méra közössége azt választotta, hogy Tamás Gyula, a falu egykori tanítójának, közösségsszervezőjének az értékrendjét képviseli és viszi tovább. És ez a döntés bennünket kötelez” – fogalmazott Kelemen Hunor. Hozzátette, az összefogásnak az eredménye az, hogy ma Mérében önálló, magyar nyelvű iskola fogadja a közel 120 helybéli gyereket: ezt a falu közössége az RMDSZ önkormányzati képviselőivel közösen érte el.

Még bizonytalan a tavaszi póttérettéségi

Csak abban az esetben szervezi meg a jövő tavaszi póttérettéségi az oktatási minisztérium, amennyiben valós igény lesz erre – jelentette ki Remus Pricopie oktatási miniszter. Mint mondta, ezt a törvény szerint az illetékes tárcavezető dönti el. A vizsgának azonban elengedhetetlen feltétele a téli előkészítők megszervezése. Pricopie szerint erre megvan a lehetőség, hiszen az idei tizenkettedikesek, illetve a korábbi évfolyamok végzősei számára is külön előkészítő programokat szerveztek. A jövő évi érettiségi vizsga május 25. és július 10. között zajlik a beíratkozási időszakot is beleszámítva. A tulajdonképpeni vizsgaidőszak június 8-án a szóbeli vizsgákkal veszi kezdetét, az írásbelikre június 29. és július 3. között kerül sor.

Még sok a tennivaló oktatási téren, véli a Világbank

Romániának be kell fektetnie az oktatásba, hiszen bár vannak kitűnő eredmények is, a lakosság 15–20 százaléka nem rendelkezik alapfokú tanulmányokkal, vagyis nem végezte el az általános iskolát – hívta fel a figyelmet Bukarestben Elisabetta Capannelli, a Világbank romániai igazgatója. Elmondta, egyes területeken remekel az ország, például az idegennyelv-tanulás terén, azonban vannak területek, ahol, gyengén teljesít a PISA-teszt szerint, például matematikából.

Új projektek a csíkszeredai Puzzle Oktatási Központban

Tizennyolc csíkszeredai és környékbeli autista gyermek számára zajlik oktatás ebben a tanévben a csíkszeredai József Attila Általános Iskolában működő Puzzle Oktatási Központban. Vass Éva, a központ létrehozását kezdeményező és támogató AutHelp Egyesület kapcsolattartója szerint két korábbi diákjuk ettől a tanévtől többségi iskolába, illetve óvodába került, helyüket két másik autista gyermek vette át. A három csoportba osztott tanulók oktatását két projekt révén egészítik ki, ezek egyike az értelmet mozgás révén fejlesztő szenzomotoros torna. A három éve zajló torna folytatását azért tartják fontosnak, mivel valamennyi résztvevőnél előrehaladást észleltek. Emellett integrációs és rehabilitációs projekt is zajlik a központban. Vass Éva hangsúlyozta, állandó célkitűzésük a képességeik minél magasabb szintjét

elérő autista gyermekek társadalmi integrációja, ezért ezúttal minden gyermek részt vesz a pályázatban. Ennek keretében védett környezetben gyakorolják be a valós életben előforduló helyzeteket, majd a nagyobb gyerekek kísérelével részt vesznek egy-egy osztály tevékenységében a József Attila Általános Iskolában. A projekt részeként zeneterápiát is alkalmaznak rehabilitációs céllal.

Sikerrel zajlott az első székelyföldi tehetségnap

Közel száz résztvevővel zajlott az első székelyföldi tehetségnap a Sapia tudományegyetem aulájában, Marosvásárhelyen. A szervező Székelyföldi Tehetségsegítő Tanács Csutak Vilmos-díjakat adott át a tehetséggondozásban kiváló eredményeket elérő szakembereknek: a sepsiszentgyörgyi Tulit Ilona magyar szakos tanárnak, tankönyvszerkesztőnek, valamint a székelyudvarhelyi Székely Zoltán fizika szakos tanárnak, a Fizikavalkád megyei szintű fizikaverseny kezdeményezőjének és szervezőjének. A díj egy oklevélből, egy képzőművészeti alkotásból és 1000 lejes pénzjutalomból áll. A tehetségnapon a Magyar Nemzeti Tehetségprogram vezetői, dr. Balogh László, a Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetségének (MATEHETSZ) elnöke, Bajor Péter ügyvezető elnök, valamint Kormos Dénes, a Nemzeti Tehetségsegítő Tanács elnökségi tagja is részt vett. Csermely Péter, a Nemzeti és az Európai Tehetségsegítő Tanács elnöke arra buzdította a szervezőket, hogy „a Székelyföld tehetséggondozása az anyaországi, az egész erdélyi és a romániai tehetséggondozással együttműködésben kezdje és folytassa nemes, új utakat mutató munkáját.

Csökken a diáklétszám Hargita megyében

A folyamatos diáklétszám-csökkenés a legnagyobb gond a Hargita megyei oktatásban, de egyre több az olyan tanuló is, akinek szülei külföldön dolgoznak – derül ki a tanfelügyelőség által készített átfogó jelentésből. Bartolf Hedvig főtanfelügyelő a pozitív tapasztalatokról elmondta: jobbak az eredmények az iskolaelhagyás tekintetében, az érettségi eredmények is javultak, és dacára annak, hogy fejlesztésekre, épületjavításokra nemigen kaptak központi finanszírozást, különböző projektek, támogatások révén számos

helyen tudtak korszerűsítéseket végezni. Emellett a nyolcadik osztály utáni beiskolázási mutatók is javultak, amihez a szakmunkásképzés újraindítása is hozzájárult, tette hozzá a tanfelügyelő. A negatív tényezőkről szólva a főtanfelügyelő arról számolt be, hogy továbbra is a folyamatosan csökkenő diáklétszám a legnagyobb gond, ez ugyanis mindenre kihat, többek között az oktatás pénzügyi helyzetére és a katedraszámra is. A figyelmet is javítani kell, vélte a szakember, ugyanis elmondása szerint a felsőbb tagozatokon továbbra is történnek verekedések és más kihágások az iskolákban. Bartolf Hedvig azt is elmondta, hogy egyre több olyan gyermeket tartanak nyilván, akiknek szülei külföldön dolgoznak. Ezek száma több százra rúg, rájuk nagyobb figyelmet kell fordítani, nehogy elkallódjanak, vagy rossz társaságba keveredjenek, hangsúlyozta a szakember. Mint mondta, ezek helyzetéről most készít felmérést a tanfelügyelőség.

Az OTP Romániára is kiterjesztette az iskolások pénzügyi oktatását

Romániára is kiterjesztette az OTP Bank a középiskolások pénzügyi oktatására irányuló sajátos módszertanát, amelynek célja a pénzügyi kultúra terjesztése. Október 9-én jelentette be Bukarestben az OTP Bank Románia, hogy az OTP Fáty András Alapítvány támogatásával és mintájára létrehozta az Oktatáshoz Való Jog elnevezésű romániai alapítványát, amely a magyarországihoz hasonlóan a középiskolások pénzügyi kultúráját kívánja fejleszteni. Ezt a bukaresti Gheorghe Lazár Elméleti Líceumban jelentették be. Diósi László, az OTP Bank Románia vezérigazgatója elmondta: a Román Nemzeti Bank, a romániai pénzügyi szervezetek és az iskolák részéről őszinte érdeklődést tapasztaltak a pénzügyi kultúra népszerűsítése iránt, ezért fordultak a magyarországi alapítványhoz, amely nyitott volt arra, hogy Romániába is áthozza az ott felhalmozódott tudást. Az elmúlt egy évben kiképezték a romániai oktatókat, felépítették a helyi tananyagot, és próbajelleggel nyolc városban tartottak kurzusokat, amelyeken több száz diák vett részt. Az idén két-három iskolában indítják el a képzést. A kiterjesztése a továbbiakban attól is függ, hogy mikor sikerül megépíteni a saját központokat Bukarestben, Erdélyben és a Székelyföldön.

P. M.